

METHODIEKBESCHRIJVING INDIVIDUELE BEGELEIDING

CREATING TOMORROW

Kamiel Koops
Judith Metz
Jolanda Sonneveld

COLOFON

Auteurs:

Kamiel Koops
Judith Metz
Jolanda Sonneveld

Lectoraat Youth Spot

De methodiekbeschrijving Individuele Begeleiding is ontwikkeld door het lectoraat Youth Spot, jongerenwerk in de Grote Stad. Het lectoraat is een samenwerkingsverband tussen de Hogeschool van Amsterdam, ROC van Amsterdam, ROC TOP en de welzijnsorganisaties Combiwel, Dock, Streetcornerwork, Youth for Christ, IJsterk en JoU jongerenwerk Utrecht.

Youth Spot werkt van onderop (onder meer op basis van de 'tacit knowledge' van jongerenwerkers) met een open blik naar stedelijke, landelijke en internationale ontwikkelingen, zowel in de maatschappij als in de werelden van wetenschap en beleid.

© Hogeschool van Amsterdam, april 2015

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie

Wibautstraat 5a
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
06 21156083
k.koops@hva.nl en j.w.metz@hva.nl
www.hva.nl/akmi

INHOUDSOPGAVE

COLOFON.....	2
INLEIDING	5
DEEL 1 POSITIE VAN INDIVIDUELE BEGELEIDING	6
DEEL 2 INHOUDELIJK KADER	8
2.1 Waarvoor wordt Individuele Begeleiding ingezet? [aanleiding]	8
2.2 Wie wil je bereiken? [doelgroep]	9
2.3 Wat wil je bereiken? [doelen]	9
2.4 Wat is de pedagogische opdracht van Individuele Begeleiding?	11
DEEL 3 ORGANISATIE.....	15
3.1 Toegankelijkheid.....	15
3.2 Middelen	15
3.3 Maken van een sociale kaart.....	17
3.4 Samenwerking met relevante organisaties.....	17
3.5 Monitoringsysteem	18
DEEL 4 UITVOERING	20
4.1 Methodische stappen.....	20
4.2 Methodische principes	29
DEEL 5 AANSTURING	37
5.1 Vereisten en samenstelling team.....	37
5.2 Management	37
5.3 Formalisering contact met samenwerkingspartners.....	38
5.4 Deskundigheidsbevordering.....	38
LIJST MET LASTIGE BEGRIPPEN.....	39
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	41
BIJLAGEN	43
1. Hoe is de methodiek tot stand gekomen?	43
2. Literatuur voor verdieping	44
3. Individuele Begeleiding als sociale interventie	46

INLEIDING

Voor je ligt de methodiekbeschrijving van Individuele Begeleiding, één van de werkwijzen van het professionele, grootstedelijk jongerenwerk.

Individuele Begeleiding verwijst naar het type jongerenwerk waarin er één-op-één contact is met de jongere. Het is een vrij nieuwe (<20 jaar) werkwijze binnen het jongerenwerk en is ontstaan uit de groeiende behoefte om jongeren individuele aandacht en maatwerk te kunnen bieden. Door één-op-één te werken, proberen jongerenwerkers de straatcultuur te doorbreken en de invloed van de omgeving (peer pressure) te verkleinen.

Jongerenwerkers bouwen met een jongere een betekenisrelatie op, om vanuit daar de behoefte van de jongere te peilen en hem of haar te motiveren tot positieve gedragsverandering en het versterken en benutten van hun (verborgen) talenten en kwaliteiten (Bakker, 2011, p. 4). Samen met de jongere wordt er een doel bepaald en een plan gemaakt dat met stimulering, ondersteuning en facilitering van de jongerenwerker door de jongere wordt uitgevoerd. De leefwereld en de eigen ontwikkeldoelen van de jongere zijn hierbij uitgangspunten. Kenmerkend voor Individuele Begeleiding is dat jongeren zelf bepalen waaraan zij willen werken. Dit betekent dat hun persoonlijke doel het doel van de Individuele Begeleiding is. De persoonlijke doelen dragen vervolgens bij aan het algemene doel van het jongerenwerk, namelijk bijdragen aan het volwassen worden in de samenleving.

Met deze beschrijving zit de methodiek van Individuele Begeleiding niet alleen meer in de hoofden van jongerenwerkers. Er staat praktisch en met onderzoek onderbouwd op papier wat het alledaags uitvoeren van Individuele Begeleiding inhoudt en hoe de jongerenwerker handelt in het contact met de jongeren. Het lectoraat Youth Spot heeft hiervoor praktijkgericht onderzoek¹ uitgevoerd in samenwerking met studenten en docenten van de Hogeschool van Amsterdam, docenten van ROC TOP en de ROC van Amsterdam en ervaren jongerenwerkers van de organisaties Streetcornerwork, Combiwel en Dock.²

De methodiekbeschrijving is gemaakt voor jongerenwerkers die Individuele Begeleiding uitvoeren en studenten die leren voor het vak jongerenwerk en andere sociaal-agogische beroepen gericht op jongeren. Het is een praktische leidraad voor het uitvoeren van Individuele Begeleiding binnen het jongerenwerk. Aan bod komt:

Deel 1: welke **positie** Individuele Begeleiding inneemt binnen het sociaal werk

Deel 2: hoe je met een **inhoudelijk kader** richting geeft aan de uitvoering van Individuele Begeleiding.

Deel 3: welke **organisatorische zaken** er geregeld moeten worden.

Deel 4: welke methodische stappen en principes aandacht vragen tijdens **de uitvoering**

Deel 5: hoe Individuele Begeleiding kan worden **aangestuurd**.

De methodiekbeschrijving is verrijkt met tips, voorbeelden en opdrachten die helpen om Individuele Begeleiding in de praktijk toe te passen.

¹ Koops, Kamiel, Judith Metz en Jolanda Sonneveld (2014). ['Want zij gelooft in mij'](#) Onderzoeksrapport *Individuele Begeleiding in het jongerenwerk. Aflevering 3 Portfolio Jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam / Lectoraat Youth Spot.

² Bijlage 1 geeft inzicht in hoe en in samenwerking met wie deze methodiekbeschrijving over Individuele Begeleiding tot stand is gekomen.

DEEL 1 POSITIE VAN INDIVIDUELE BEGELEIDING

Individuele Begeleiding is een methodiek van het professionele jongerenwerk. Eén van de kernwaarden van het jongerenwerk is dat het gericht is op de ontwikkeling van jongeren. Dit houdt in dat jongerenwerkers bij de uitvoering van hun werk aandacht hebben voor de – brede, positieve en langdurige- ontwikkeling van jongeren. Jong-zijn is een aparte levensfase waarin jongeren de kans moeten krijgen om datgene te leren dat nodig is om later als volwassene goed te kunnen functioneren.

Jongerenwerk

Het jongerenwerk is een basisvoorziening in het derde milieu (buiten gezin, school en werk) primair voor jongeren uit de lagere sociaaleconomische klasse en kwetsbare jongeren. Vertrekpunt vormt de leefwereld van de jongeren. Inzet van het jongerenwerk is de volwaardige deelname van jongeren aan de samenleving. De precieze inhoud en doelgroepen van het jongerenwerk bewegen mee met maatschappelijke ontwikkelingen en trends in de behoeften en leefsituaties van jongeren (Metz, 2011a).

Kenmerkend aan Individuele Begeleiding is de individuele aandacht voor een jongere. De leefwereld en de eigen ontwikkeldoelen van de jongeren zijn hierbij uitgangspunten voor de begeleiding. Individuele Begeleiding biedt jongeren een luisterend oor, hulp bij het realiseren van hun doelen en bij hun persoonlijke ontwikkeling.

Individuele Begeleiding komt voor als onderdeel van het groepsgerichte jongerenwerk, maar ook in de vorm van aparte projecten specifiek voor individuen. Individuele Begeleiding is op vrijwillige basis, wat betekent dat een jongere er zelf voor kan kiezen. De begeleiding kan worden geboden door jongerenwerkers of door vrijwilligers en varieert tussen regelmatig terloops een praatje maken waarin de jongere gestimuleerd wordt om bepaalde zaken te realiseren, maatjescontact, tot vaste afspraken waarin gericht wordt gewerkt aan het behalen van bepaalde doelen.

Achtergrond en vormen van Individuele Begeleiding

Ondersteuning van individuele jongeren is iets wat jongerenwerkers al decennia lang vanzelfsprekend doen wanneer zij zien dat dat nodig is. Met de gewijzigde inzet van het jeugdbeleid halverwege de jaren negentig naar vroegsignalering en het voorkomen van uitval komt hier verandering in. Als paddenstoelen schieten diverse projecten voor Individuele Begeleiding uit de grond, slechts een deel hiervan komt voor rekening van het jongerenwerk. Als door de economische crisis en bezuinigingen begin 2010 de geldkraan strakker wordt dichtgedraaid, blijft het jongerenwerk als één van de weinigen Individuele Begeleiding bieden en breidt zij haar inzet op dit terrein uit. Recent onderzoek naar de resultaten en kwaliteit van Individuele Begeleiding brengt de kennis en ervaring over deze werkwijze in kaart (Metz, Koops & Sonneveld, 2014).

Individuele Begeleiding is nog sterk in ontwikkeling en kent vele verschijningsvormen. De literatuur onderscheidt acht vormen van Individuele Begeleiding op basis van zes criteria (formeel of informeel, verplicht of niet, eenmalig of terugkerende begeleiding, vrijwilligers of betaalde krachten) Deze acht vormen zijn:

1) Informele begeleiding, 2) informatie en advies, 3) monitoring, 4) talent als middel, 5) maatjesprojecten, 6) coaching, 7) trajectbegeleiding en 8) verplichte begeleiding.

Hieronder staat in een schema uitgewerkt hoe de methodiek Individuele Begeleiding is opgebouwd. De vier onderdelen: inhoudelijk kader (deel 2), organisatie (deel 3), uitvoering (deel 4) en aansturing (deel 5) worden achtereenvolgens uitgewerkt.

Methodiek Individuele Begeleiding (IB)			
Deel 1. Positie Achtergrond en type professionaliteit			
Deel 2. Inhoudelijk kader (wie, wat, waar, waarom, waartoe?)			
Aanleiding Voor welke behoefte of welk probleem wordt IB ingezet?	Doelgroep Op wie richt IB zich?	Doelen Wat wil het jongerenwerk met IB bereiken?	Pedagogische opdracht Wat is de pedagogische opdracht van IB?
Deel 3. Organisatie			
<ul style="list-style-type: none"> - Toegankelijkheid - Sociale kaart - Samenwerking met partnerorganisaties - Middelen voor calamiteiten / sociaal verkeer 			
Deel 4. Uitvoering (inclusief het handelen van de jongerenwerker)			
Deel 5. Aansturing			
<ul style="list-style-type: none"> - Vereisten en samenstelling team - Management - Contact met samenwerkende organisaties - Deskundigheidsbevordering 			

DEEL 2 INHOUDELIJK KADER

Het inhoudelijk kader geeft richting aan de uitvoering van Individuele Begeleiding. In dit kader worden antwoorden gegeven op de vragen:

- Voor welke behoefte of welk probleem wordt Individuele Begeleiding ingezet? (aanleiding)
- Op wie is de Individuele Begeleiding gericht? (doelgroep)
- Wat wil je met de Individuele Begeleiding bereiken? (doelen)
- Hoe wil je met Individuele Begeleiding bijdragen aan de opvoeding van jongeren (pedagogische opdracht)?

Vaak is voor Individuele Begeleiding het inhoudelijk kader al binnen een organisatie geformuleerd. Dit kader is dan terug te vinden in handboeken of werkplannen van de organisatie. Als er nog geen uitgewerkt kader is, dan is het belangrijk om deze samen met jouw teamleider en/of collega jongerenwerkers te beschrijven. Door dit kader uit te werken op papier, wordt voor alle betrokkenen (opdrachtgever, samenwerkingspartners en collega's uit de eigen organisatie) helder waarop de Individuele Begeleiding binnen jouw organisatie zich richt. In dit deel van de methodiekbeschrijving worden de vier onderdelen van het inhoudelijk kader op hoofdlijnen beschreven.

Methodiek Individuele Begeleiding			
Deel 2. Inhoudelijk kader (wie, wat, waar, waarom, waarvoor?)			
Aanleiding Waarvoor wordt Individuele Begeleiding ingezet?	Doelgroep Wie wil je bereiken?	Doelen Wat wil je bereiken?	Pedagogische opdracht Wat is de pedagogische opdracht?

2.1 Waarvoor wordt Individuele Begeleiding ingezet? [aanleiding]

Jongerenwerkers zetten Individuele Begeleiding in om twee redenen: om jongeren te helpen bij het oplossen van hun problemen en om hen te ondersteunen bij hun persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden. Door individueel te werken kunnen professionals beter aansluiten bij de behoeften en specifieke situaties van de jongeren. Voor jongeren zelf zijn behoefte aan individuele aandacht, maatwerk en de mogelijkheid voor persoonlijke groei bij het aanpakken van hun problemen en behoeftes redenen voor Individuele Begeleiding.

Voorbeelden van problemen die aanleiding vormen voor Individuele Begeleiding zijn: spijbelen, voortijdig schoolverlaten, schulden, moeizame relatie met opvoeders, gebrek aan huisvesting, werkloosheid, tienermoederschap, middelengebruik of contact met politie/justitie. Hieronder worden enkele situaties van jongeren geschetst die aanleiding geven voor Individuele Begeleiding:

1. Een jongen van 15 gaat sinds korte tijd niet meer naar school. Eigenlijk wil hij wel naar school (en heeft dat ook aangegeven aan zijn moeder), maar de vriendengroep waar hij bij zit oefent grote invloed op hem uit. Overdag wordt er gespijbeld, op straat gehangen en geblowd. Naar school gaan is niet 'cool'. De vriendengroep vormt een front en is daarom minder makkelijk te benaderen als groep. Individueel kan deze jongen beter bereikt worden en ondersteuning krijgen in de toeleiding terug naar school.
2. Een jongen van 21 jaar en vader van twee kinderen (van verschillende vrouwen) heeft geen ID kaart, geen bankpas, geen post/briefadres en geen inkomen (omdat hij in de gevangenis zat werd zijn Wajong-uitkering stopgezet). Daarbij heeft hij psychische klachten (ADD en agressieproblematiek), blowt hij veel en heeft slecht contact met zijn moeder (zijn vader is uit beeld). Deze jongen heeft begeleiding nodig om overzicht te krijgen van de te nemen stappen en de volgorde hiervan om zijn leven op orde te krijgen. Ook heeft hij directe begeleiding nodig om hem toe te leiden naar (nacht)opvang.
3. Een meisje van 17 is begonnen met werken bij een kapsalon maar heeft twijfels of ze niet liever wil beginnen met een opleiding. Ze weet niet goed waar ze moet beginnen en hoe ze de keuze moet maken tussen het volgen van een opleiding of gaan werken. Zij zou baat hebben bij begeleiding hierin, omdat zij thuis niet veel steun hoeft te verwachten. Individuele Begeleiding zou haar kunnen begeleiden bij het maken van een keuze en het regelen van wat hiervoor nodig is.

2.2 Wie wil je bereiken? [doelgroep]

Het is belangrijk om zo nauwkeurig mogelijk te benoemen op welke jongeren Individuele Begeleiding zich richt. Een doelgroep formulering maakt het mogelijk om tijdens evaluaties te toetsen of je de beoogde groep jongeren bereikt. Indien dit niet zo blijkt te zijn, is belangrijk om te achterhalen waarom je de doelgroep niet bereikt en wat je eventueel kunt doen om de doelgroep wel te bereiken. Ook kan het zijn dat de formulering van de doelgroep niet klopt, en dat deze in overleg met opdrachtgevers en samenwerkingspartners moet worden bijgesteld. Daarnaast wil je als aanbieder weten of je daadwerkelijk kunt bieden wat nodig is bij de doelgroep waar je je op richt.

Individuele Begeleiding is logischerwijs gericht op individuele jongeren. De primaire doelgroep van Individuele Begeleiding zijn jongeren in de leeftijd van 10 tot en met 23 jaar. In sommige situaties wordt de leeftijdsgrens echter opgerekt tot en met 27 jaar. Binnen de groep van jongeren die Individuele Begeleiding krijgen, zijn twee specifieke doelgroepen te onderscheiden: jongeren met dreigende of beginnende problemen en jongeren met feitelijke problemen. Per organisatie kan de doelgroep waarop specifiek gericht wordt verschillen.

Doelgroep 1. Jongeren met dreigende of beginnende problemen

Dit zijn jongeren tussen de 10 en 23 jaar met beginnende of dreigende problemen op het terrein van school, werk, wonen, thuis, welzijn of financieel. Deze jongeren staan nog in contact met de samenleving en hebben nog niet definitief het vertrouwen hierin verloren, wat betekent dat ze (nog) te bereiken zijn en niet (volledig) afwijzend zijn ten opzichte van jouw hulp.

Lisa is 18. Ze is gestopt met haar opleiding, omdat ze liever direct aan het werk gaat. Het vinden van een leuke baan zonder vervolgopleiding blijkt echter moeilijker te zijn dan ze dacht. Omdat Lisa op zichzelf woont, heeft ze wel een inkomen nodig. De rekeningen stapelen zich op en Lisa is bezorgd dat ze straks op straat staat. Niemand heeft haar geleerd met geld om te gaan; beide ouders hebben een verleden met schulden.

Doelgroep 2. Jongeren met feitelijke problemen

Dit zijn jongeren tussen de 10 en 23 jaar met feitelijke (en ernstige) problemen op het terrein van school, werk, wonen, thuis, welzijn of financieel. Zij zijn het vertrouwen in de samenleving verloren en zijn veelal wantrouwend naar hulpverlening en instanties als gevolg van eerdere negatieve ervaringen. Omdat zij praktisch zijn afgehaakt, is jouw rol hen te helpen het contact met de samenleving opnieuw te leggen.

Jordy is 21. Hij is net een maand vrij uit de jeugdgevangenis, waar hij vastzat wegens een overval. Met zijn vader heeft hij een moeizame band en zijn moeder leeft niet meer. Jordy heeft zijn HAVO nooit afgemaakt. Overdag hangt hij liever bij één van zijn vrienden thuis om te blowen, dan dat hij een baan of opleiding zoekt. Af en toe doet hij een duister klusje voor een vriend die hij in de gevangenis heeft ontmoet. Als Jordy niet snel zijn leven op de rails krijgt, is de kans groot dat hij weer in de gevangenis belandt.

Kenmerkend aan Individuele Begeleiding is dat er voorwaarden aan deelname verbonden zijn. Omdat het individueel begeleiden van een jongere tijdsintensief is of gericht is op een specifiek terrein (bijvoorbeeld huisvesting), zijn aan Individuele Begeleiding veelal specifieke voorwaarden voor deelname verbonden. Dit vormt een contrast met andere werkwijzen van het jongerenwerk waar alle jongeren welkom zijn. De voorwaarden voor deelname verschillen per vorm of focus van Individuele Begeleiding. In deel 3.2 Middelen (blz. 15-16) wordt dit verder toegelicht.

2.3 Wat wil je bereiken? [doelen]

Het formuleren van doelen geeft inzicht in wat je met de Individuele Begeleiding wilt bereiken. Ook kun je naderhand vaststellen of je het gewenste resultaat hebt bereikt. Bij Individuele Begeleiding wordt onderscheid gemaakt tussen algemene doelen van Individuele Begeleiding (wat het jongerenwerk met

Individuele Begeleiding probeert te bereiken) en persoonlijke doelen van de jongere die Individuele Begeleiding ontvangen. De persoonlijke doelen van een jongere zijn uiteenlopend en hangen af van de behoefte en wensen van de jongere. Meer over het formuleren van de persoonlijke doelen van een jongere vind je in deel 4.1. Methodische stappen bij stap 3. Doel bepalen (blz 23). De algemene doelen van Individuele Begeleiding worden hieronder besproken.

Algemene doelen van Individuele Begeleiding

Uit onderzoek naar de doelen en resultaten van de Individuele Begeleiding blijkt dat deze werkwijze ingezet kan worden voor drie algemene doelen:

1. *Binding aan de samenleving*

Individuele Begeleiding draagt bij aan de binding van jongeren aan de samenleving. Dit gebeurt op drie manieren: (1) jongeren ondersteunen bij het ontwikkelen van een toekomstperspectief; (2) de aansluiting met de samenleving versterken of herstellen en (3) jongeren zodanig toerusten dat voorkomen wordt dat zij uitvallen.

2. *Verantwoordelijkheid leren dragen voor het eigen leven*

Individuele Begeleiding draagt bij aan het vergroten van de verantwoordelijkheid voor het eigen leven. Dit door (1) het bieden van informatie en advies; (2) jongeren inzicht te geven in (consequenties van) hun eigen gedrag; (3) jongeren te leren om mogelijkheden te herkennen; (4) jongeren te leren om eigen keuzen te maken; (5) jongeren te leren om ondersteuning en hulpbronnen te creëren en te gebruiken; en (6) jongeren toe te leiden naar gespecialiseerde hulpverlening.

3. *Vorming*

Individuele Begeleiding draagt in enige mate bij aan de vorming van jongeren. De wijze waarop dit gebeurt, loopt uiteen tussen (1) ontdekken: Wat vind ik leuk? Wat kan ik goed?, (2) het aanreiken en in praktijk leren brengen van sociale en praktische vaardigheden, en ten slotte (3) het voorkomen van schooluitval.

Subdoelen

Vanuit de drie algemene doelen kun je vervolgens subdoelen formuleren voor de Individuele Begeleiding. Subdoelen geven weer wat je concreet wil realiseren. Het is belangrijk om de subdoelen SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) te formuleren. Hierdoor heb je concrete richtpunten en kun je achteraf controleren of de gestelde doelen daadwerkelijk zijn bereikt.

Zie voor meer informatie hierover:

- Sociaal-Cultureel Werk SAW 4: Thema 4, p. 117
- Denken en Doen, Beter programmeren in het sociale domein, p. 179.

In de tabel hieronder worden voorbeelden gegeven over hoe je concrete subdoelen kunt formuleren en hoe je resultaten kunt meten. In paragraaf 3.4 Monitoringsysteem wordt verteld hoe Individuele Begeleiding geregistreerd wordt.

Hoofddoel	Concrete subdoelen
1. Binding aan de samenleving	- x aantal jongeren begeleid per jaar; - x aantal keer per jaar jongeren doorgeleid naar hulpverlening/voorzieningen/werk; - x aantal keer per jaar jongeren toegeleid naar activiteiten of projecten waarin zij kunnen participeren.
2. Verantwoordelijkheid leren dragen voor het eigen leven	- x aantal jongeren per jaar (een) informatie en advies (-traject) gegeven; - x aantal jongeren ondersteund bij het opstellen van een plan van aanpak (en het maken van keuzes); - x aantal keer per jaar jongeren toegeleid naar hulpbronnen/ondersteuning of gespecialiseerde hulpverlening; - x aantal gesprekken per jaar gevoerd waarin bijv. de consequenties van het eigen gedrag centraal stonden.

3. Vorming	<ul style="list-style-type: none"> - x aantal keer per jaar individueel contact met jongeren waarin ondersteuning bij leren van sociale vaardigheden, identiteitsontwikkeling en talentontwikkeling centraal staan; - x aantal keer per jaar jongeren toegeleid naar activiteiten of plekken waar zij hun passie en talent kunnen ontwikkelen of vaardigheden kunnen trainen; - x aantal keer per jaar jongeren doorgeleid naar school of stageplek.
------------	---

2.4 Wat is de pedagogische opdracht van Individuele Begeleiding?

Als Individueel Begeleider richt je je op de leeftijdsgroep 10 tot en met 23 jaar en heb je dus te maken met een doelgroep die zich bevindt in de overgang van jeugd naar volwassenheid. Jongerenwerkers hebben, naast ouders of verzorgers en leraren op school, een rol in het opvoeden van jongeren. De rol van Individuele Begeleiding in het opvoeden van jongeren wordt ook wel de pedagogische opdracht genoemd. Het is belangrijk om je bewust te zijn van deze rol. Dit houdt onder andere in dat je jezelf af moet vragen hoe jij jongeren begeleidt bij hun ontwikkelingsproces naar volwassenheid en hoe je je opstelt naar jongeren toe.

Aandacht voor de pedagogische opdracht

De pedagogische opdracht van het jongerenwerk heeft de afgelopen jaren meer aandacht gekregen. Aanleiding voor die aandacht is het inzicht dat kinderen en jongeren onvoldoende gelegenheid krijgen om te leren wat wel of niet kan, wat wel of niet belangrijk is en daardoor op oudere leeftijd vastlopen in de samenleving (Hermanns, 2007). Het tekort schieten van de opvoeding van kinderen en jongeren is een reden om expliciet de aandacht te vestigen op pedagogische processen. Micha de Winter (2011) pleit voor het investeren in de publieke opvoeding (pedagogische civil society) omdat daar vanuit kinderen en jongeren veel behoefte aan is, terwijl daar in de hedendaagse samenleving weinig aandacht voor is. Het jongerenwerk is eind negentiende eeuw ontstaan om de leemte in de pedagogische begeleiding van jongeren in het publieke domein in te vullen (Metz, 2011a). De hedendaagse pedagogische opdracht van het jongerenwerk bestaat uit een combinatie van emancipatie met disciplineren (Metz, 2013). Het gaat erom dat jongeren zichzelf kunnen ontdekken en leren om zich te verhouden tot de ander en de samenleving als geheel.

De pedagogische opdracht bestaat uit het pedagogisch concept en de pedagogische relatie van de Individuele Begeleiding.

Pedagogisch concept

Het pedagogisch concept is de visie van Individuele Begeleiding op de opvoeding van jongeren. Onderzoek wijst uit dat het pedagogisch concept van de Individuele Begeleiding vier belangrijke uitgangspunten heeft:

- 1) Jongeren hebben regie; hiermee wordt bedoeld dat je jongeren zoveel als mogelijk eigenaar laat zijn van wat er gebeurt binnen Individuele Begeleiding. Je kunt jongeren stimuleren en helpen om zelf de regie te nemen door hen zelf te laten bedenken, besluiten en uitvoeren. Hiermee geef je jongeren de gelegenheid te leren om zelf verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen leven.
"...de jongere moet de stappen gaan ondernemen, wij begeleiden hem daarbij. Hij moet zelf willen en wij helpen hem daarbij. Elke stap die hij doet, staan wij wel bij maar hij moet het zelf willen." (jongerenwerker Individuele Begeleiding)

Aandachtspunt 1: Niet alle jongeren die IB ontvangen zijn direct in staat tot eigen regie (zelf het heft in handen willen of kunnen nemen), terwijl dit wel één van de uitgangspunten van IB is. Jongeren leren de regie te nemen gaat met vallen en opstaan en vraagt ruimte dit te doen. Als echter blijkt dat het een jongere niet lukt de regie te nemen of de ruimte dit te leren er niet is (wanneer er een acuut probleem is bijvoorbeeld) grijpt de jongerenwerker in. De Individuele Begeleiding is in dit geval vaak de laatste mogelijkheid voor ondersteuning. Lees meer in Deel 4 Stap 5: Uitvoeren Plan (blz 25.), Methodisch Principe 2: Aansluiten bij behoefte (blz 30) en Methodisch Principe 4: Praktische hulp (blz 32).

- 2) Positieve benadering; dit houdt in dat je de jongeren erkent, waardeert en respecteert zoals zij zijn. Door jongeren positief aan te spreken en samen met de jongeren te kijken naar wat goed gaat en naar mogelijkheden in plaats van naar wat fout gaat en de onmogelijkheden, maak je jongeren bewust van hun capaciteiten en geef je jongeren vertrouwen en kracht voor de toekomst.
- 3) Motiveren; hiermee wordt bedoeld dat je de eigen motivatie om zich te ontwikkelen van jongeren zoekt en stimuleert tijdens de Individuele Begeleiding. Gemotiveerd zijn en worden is voor jongeren nodig om stappen vooruit te zetten en zichzelf te ontwikkelen.
“Hoe graag jij ook wilt uiteindelijk moet hij of zij willen. En hij of zij moet zijn doel zien te behalen en niet jij.” (jongerenwerker Individuele Begeleiding)

Aandachtspunt 2: Jongeren gemotiveerd houden tijdens het Individuele Begeleidingsproces is soms lastig. De ervaring is dat jongeren bij aanvang behoorlijk gemotiveerd zijn, maar het moeite kost om die motivatie te houden. Dit kan bijvoorbeeld komen door lange wachttijden bij hulpinstanties, waardoor er veel van het geduld van de jongere gevraagd wordt. Om jongeren te (blijven) motiveren maken Jongerenwerkers gebruik van enkele methodische principes zie deel 4 Methodisch Principe 2: Aansluiten bij behoefte (blz 30) en Methodisch Principe 4: Praktische hulp (blz 32).

- 4) Dialogiserend opvoeden; dit houdt in dat je een open gesprek (waarin je niet oordeelt) aangaat met jongeren over hun leven, hun functioneren en hun toekomst. Je voert het gesprek met jongeren op basis van gelijkwaardigheid. Op deze manier bied je jongeren de gelegenheid om zich bewust te worden van hun kwaliteiten, de impact van hun gedrag en hun ambities voor de toekomst.

Pedagogische relatie

Als jongerenwerker sta je in een pedagogische relatie tot jongeren. Dit houdt in dat je je bewust bent van het verschil in verantwoordelijkheid tussen jou en de jongere, en bezig bent met het begeleiden van het volwassen worden van de jongeren. Het is belangrijk dat je je realiseert dat je een voorbeeld bent voor jongeren die bezig zijn om volwassen te worden. De pedagogische relatie tussen jongeren en jongerenwerkers kent twee kenmerken: er boven staan en informele omgangsvormen.

Er boven staan

Er boven staan binnen Individuele Begeleiding houdt in dat je, als volwassene en als sociale professional, een andere verantwoordelijkheid en rol in het contact hebt dan de jongere. Je structureert het contact en maakt de afweging op welke manier de jongere het beste benaderd kan worden om zijn of haar ontwikkelingsdoelen te realiseren. Als beroepskracht heb je voor de jongeren

een voorbeeldfunctie. Jongeren weten dat de je een professional bent en verwachten dan ook dat je je professioneel gedraagt. Het biedt jongeren bovendien de kans om zich bewust te worden van gewenste omgangsvormen.

Voorbeeld van er boven staan:

'Je bent onderdeel van hun leefomgeving maar het is niet zo dat je jezelf kan zijn. Ze moeten weten wat ze aan je hebben maar ik ga ze niet aanspreken met; 'hey klootzak of whazzupp' en dat soort dingetjes. Af en toe gebeurt het, want je bent jong. Maar je moet niet vergeten dat je die voorbeeldfunctie hebt.' (Individuele Begeleider)

Informele omgangsvorm

In de omgang met jongeren ben je bij voorkeur informeel, wat inhoudt dat het contact losjes en niet door strakke regels gekaderd is. Dit doe je omdat je hiermee toegankelijk bent voor jongeren en de kans groter is dat je een relatie opbouwt waarin jongeren zich openstellen. Bovendien past het bij de sfeer in het jongerenwerk. Tegelijkertijd zitten er grenzen aan de informele omgangsvorm met jongeren. Sommige jongeren hebben het nodig om streng te worden benaderd. Ook is het nodig om te voorkomen dat er verwarring ontstaat over de aard van de relatie waardoor het risico bestaat dat je niet meer serieus wordt genomen als professional.

Voorbeelden van informele omgangsvorm:

'Het belangrijkste is dat we zo laagdrempelig overkomen, bij sommige jongeren, andere hebben meer autoriteit nodig en dan geef je dat.' (Jongerenwerker)

'Het nadeel is ook dat je te dichtbij kunt komen in hun leefwereld, in hun beleving. Daarom moet je goed proeven en aftasten van hoe zien zij mij. Op het moment dat zij het gevoel hebben dat je te dichtbij staat, dan kun je corrigeren, maar als het gaat om correctie om ervoor te zorgen dat ze stoppen met iets dan vinden ze dat je aan hun hoofd aan het zeuren bent. "Zit niet zo te zeiken, zussenzo je bent toch een van ons ..", dat maakt het wel eens lastig.' (Jongerenwerker)

Bij Individuele Begeleiding door vrijwilligers heeft de pedagogische relatie een fundamenteel ander karakter, omdat de vrijwilliger geen sociale professional is en niet als zodanig wordt gezien door de jongeren. De vrijwilliger staat in dat geval naast de jongere, en niet er boven.

'Je staat naast het kind en niet voor of achter, het gaat om samen iets doen.' (vrijwilliger Individuele Begeleiding)

Opdrachten bij deel 2

Opdracht 1: Inhoudelijk kader

- Voor jongerenwerkers:

In hoeverre ben jij op de hoogte van het inhoudelijk kader voor Individuele Begeleiding binnen de organisatie waar jij werkt of stage loopt?

Raadpleeg hiervoor beleidsnota's, werkplannen of handboeken van de organisatie. Verzamel de bestaande informatie. Probeer onderstaande vragen te beantwoorden:

- *Wat is de aanleiding om de Individuele Begeleiding uit te voeren?*
- *Op wie richt de Individuele Begeleiding zich?*
- *Wat zijn de doelen van de Individuele Begeleiding?*
- *Wat is de pedagogische opdracht van de Individuele Begeleiding?*

Probeer de eventuele ontbrekende informatie aan te vullen door hiernaar te vragen bij je teamleider of collega jongerenwerkers.

- Voor studenten:

Kun jij achterhalen wat het inhoudelijk kader voor Individuele Begeleiding is bij één van de volgende (jongerenwerk)organisaties of een organisatie naar keuze: Dock, Combiwel, Streetcornerwork, IJsterk?

-Verricht deskresearch om informatie over de organisatie en het inhoudelijk kader te verzamelen. Maak daarvoor gebruik van tenminste twee bronnen (bijvoorbeeld de website van de organisatie en een interview met een jongerenwerker). Probeer aan de hand daarvan de schuingedrukte vragen hierboven te beantwoorden.

DEEL 3 ORGANISATIE

Het is nu helder waarom, voor wie en met welke pedagogische opdracht de Individuele Begeleiding wordt ingezet. Voordat je daadwerkelijk begeleiding aanbiedt is het belangrijk om een aantal zaken vooraf te organiseren. Bij Individuele Begeleiding vraagt dit om een toegankelijke uitstraling, relaties met relevante samenwerkingspartners, een monitoringssysteem, het maken van een sociale kaart en het beschikken over de juiste middelen.

Methodiek Individuele Begeleiding
Deel 3. Organisatie
<ul style="list-style-type: none">- Toegankelijkheid- Middelen- Sociale kaart- Samenwerking met partnerorganisaties- Monitoringssysteem

3.1 Toegankelijkheid

Traditioneel gezien is de toegankelijkheid een kracht van het jongerenwerk terwijl veel andere institutionele voorzieningen, waaronder jeugdzorg en het onderwijs, met hun bejegening en procedures beperkt in staat zijn om jongeren te bereiken. Belangrijk voor Individuele Begeleiding is dan ook dat het laagdrempelige karakter wordt behouden (Noorda et al., 2008). Hoe je dat bereikt, wordt in deze paragraaf uitgelegd.

Allereerst is het belangrijk om te zorgen dat jongeren met (beginnende) bindingsproblemen zich uitgenodigd en welkom voelen om in contact te treden met jongerenwerkers die Individuele Begeleiding aanbieden. Dit kun je bewerkstelligen door toegankelijk ofwel laagdrempelig te zijn. Als praktijk kun je op meerdere manieren aan je toegankelijkheid werken:

Locatie

- 1) In de wijk zichtbaar gevestigd te zijn met je kantoor of in pandig bij instanties waar jongeren komen (jongerenservicecentrum, informatiepunt of jongerencentrum).
- 2) Op je locatie te zorgen voor een open, veilige, vriendelijke en uitnodigende uitstraling, bijvoorbeeld door een inloop te bieden. Een plek waar jongere en jongerenwerker elkaar in een informele, veilige setting op een ongedwongen wijze kunnen ontmoeten en de basis gelegd kan worden voor Individuele Begeleiding. Vooral voor moeilijk te bereiken groepen, zoals meiden en (licht) criminele jongeren, is dit wenselijk.

Communicatie

- 3) Gebruik maken van communicatiemiddelen en social media waar jongeren vertrouwd mee zijn en die hen aanspreken, zoals aansprekende websites en (anno 2015) Whatsapp en Facebook.

Begeleiding en toeleiding

- 4) Op korte termijn hulp en begeleiding bieden en flexibel kunnen zijn in tijdstippen voor afspraken.
- 5) Zorgen dat je aanbod bekend en zichtbaar is bij instanties die jongeren naar de begeleiding kunnen toeleiden Dit kan bijvoorbeeld door flyers/folders uit te delen, zorgen voor verwijzingen op relevante websites en aanwezig zijn op plekken binnen het jongerenwerk.

Tip: Door jongeren te vragen wat ze van de organisatie en van de begeleiding vonden (en de communicatie), kun je achterhalen hoe toegankelijk je bent.

3.2 Middelen

Het regelen van benodigde middelen is een onderdeel van de organisatie van Individuele Begeleiding. Bij het bieden van Individuele Begeleiding is een aantal middelen van belang, zoals voorzieningen, benodigde duur van een traject, heldere instapvoorwaarden en een budget.

Voorzieningen

Om jongeren praktische ondersteuning te bieden bij de begeleiding heb je bepaalde voorzieningen nodig, zoals een ruimte waar jongerenwerker en jongere elkaar ongestoord kunnen ontmoeten (zie

ook 3.1 Toegankelijkheid, Locatie, blz. 15), computers ter ondersteuning van je werkzaamheden en voor jongeren om o.a. huiswerk op te maken of administratieve zaken te regelen. Sommige voorzieningen zijn daarbij een randvoorwaarde om Individuele Begeleiding uit te kunnen voeren (zoals huisvesting wanneer de Individuele Begeleiding dit aanbiedt of het recht hebben om certificaten uit te delen wanneer jongeren het doel hebben een startkwalificatie te behalen). Daarnaast zet je voorzieningen in om voor jongeren toegankelijk te zijn en heb je bijvoorbeeld een smartphone nodig om telefonisch of via social media contact met jongeren te onderhouden.

Benodigde duur traject

Om Individuele Begeleiding uit te kunnen voeren is logischerwijs tijd nodig. Hierbij maak je onderscheid tussen het aantal uren per week dat je een jongere begeleidt en de totale duur van het begeleidingstraject. Hoeveel tijd je voor een jongere nodig hebt hangt af van meerdere factoren, zoals de ontwikkelbehoefte en (ernst van de) problematiek van de jongere, het soort begeleiding dat je biedt en in hoeverre je afhankelijk bent van samenwerkingspartners en voorzieningen (bijvoorbeeld wel of geen wachtlijsten). Belangrijk is dat je voldoende flexibel kunt zijn om mee te kunnen bewegen met de situatie en de behoeften van de jongeren.

Duur traject versus uren per week

Over het algemeen geldt dat bij een traject van drie maanden, wekelijks meer begeleiding wordt geboden dan bij trajecten van zes tot twaalf maanden. Zo krijgt een jongere bij een traject van 8 weken gemiddeld 10 uur per week begeleiding (Berger, 2005); bij een traject van 26 weken gemiddeld 3,5 uur per week begeleiding (Kamerbeek, 2011) en bij een traject van 52 weken 1,5-2,5 uur per week begeleiding (Bakker, 2011; Berkeley & Uden, 2009; Kamerbeek, 2011).

Heldere instapvoorwaarden

In tegenstelling tot andere vormen van jongerenwerk worden er bij Individuele Begeleiding vaak (meerdere) voorwaarden voor deelname gesteld. Dat is omdat je met Individuele Begeleiding een specifieke vorm van begeleiding biedt waarvoor niet elke jongere in aanmerking komt. Wat je echter wil voorkomen is dat de drempel voor Individuele Begeleiding te hoog wordt voor jongeren die het het hardst nodig hebben.

Voorbeelden van instapvoorwaarden kunnen zijn:

- Een bepaalde leeftijd
- Een x aantal problemen op een of meerdere leefgebieden
- Het hebben van een inkomen (bijvoorbeeld voor een vorm van Individuele Begeleiding waar begeleid wonen wordt aangeboden)

Budget voor calamiteiten en sociaal verkeer

Individuele Begeleiding is een vorm van jongerenwerk waarbij een budget essentieel is. Het wordt ingezet om jongeren in geval van nood te kunnen helpen, wat bij de vaak serieuze problematiek van de jongeren die gebruik maken van Individuele Begeleiding regelmatig nodig is. Geld kan bijvoorbeeld nodig zijn voor de financiering van een identiteitsbewijs, het maken van pasfoto's of het betalen van een deel van de opleiding. Daarnaast helpt het hebben van een budget bij het opbouwen van een band met de jongere door een keer samen wat te eten en drinken of een uitstapje te maken.

Extern budget

Naast dat er budget beschikbaar is vanuit organisaties zijn er externe stichtingen en fondsen waar jongeren een beroep op kunnen doen. Hier kun je als jongerenwerker de jongeren naar toe leiden en in ondersteunen. Voorbeelden hiervan zijn de Stichting Urgente Noden Nederland, het Sportfonds en Stichting babyspullen. Jongeren kunnen aanspraak maken op deze fondsen als zij geen geld hebben voor de eerste levensbehoefte en zij geen ondersteuning krijgen uit voorliggende voorzieningen.

3.3 Maken van een sociale kaart

Om jongeren met (beginnende) bindingsproblemen te begeleiden in hun weg naar reguliere voorzieningen en te kunnen doorverwijzen, is het van belang om te weten welke partijen hierin binnen jouw werkgebied relevant zijn. Een sociale kaart kan je daarbij helpen. Een sociale kaart is een overzicht van relevante instellingen, vrijwilligersorganisaties en buurtinitiatieven op het gebied van wonen, zorg, welzijn en vrije tijd in een bepaalde regio. Omdat de behoeften van jongeren die Individuele Begeleiding krijgen uiteenlopen, is een brede sociale kaart nodig. Het is daarnaast belangrijk om de sociale kaart te blijven vernieuwen, aan te passen en na te gaan of de huidige routes de snelste en/of beste zijn om jongeren naartoe te begeleiden.

Een sociale kaart van Amsterdam en de stadsdelen vind je bijvoorbeeld online:

www.socialekaart.amsterdam.nl of www.socialekaartnederland.nl.

3.4 Samenwerking met relevante organisaties

Om jongeren de hulp te bieden die nodig is, is samenwerking met relevante organisaties in de omgeving van jongeren (zoals het onderwijs, politie en hulpverlening) essentieel in de begeleiding van jongeren. Zonder een goede samenwerking tussen de jongerenwerker en organisaties die jongeren verder kunnen helpen, vallen jongeren gemakkelijk tussen wal en schip, vinden zij geen aansluiting of belanden ze soms in onnodig lange wachtlijsten.

Samenwerken is voor Individuele Begeleiding van belang om:

- informatie over jongeren te kunnen delen,
- jongeren te kunnen doorleiden,
- werkprocessen op elkaar af te stemmen,
- het sociale netwerk van jongeren steviger te kunnen maken (Sociaal-Cultureel Werk SAW4).

Aandachtspunten voor de samenwerking met andere organisaties binnen Individuele Begeleiding zijn:

Korte lijnen met belangrijke partners

Om een jongere de juiste hulp en ondersteuning te kunnen bieden, is een directe relatie met de relevante partners nodig. Een directe relatie houdt in dat je contactpersonen van de organisaties waarmee je samenwerkt kent en regelmatig ontmoet en spreekt. Dit is noodzakelijk voor het tijdig afgeven en oppakken van signalen rondom de jongere, voor afstemming en een soepel verloop van de begeleiding.

Continuïteit

Continuïteit in samenwerking is voor de begeleiding van een jongere wenselijk. Relevante informatie is bekend bij alle betrokkenen en het plan van aanpak kan volledig worden uitgevoerd. In de praktijk is continuïteit vaak een knelpunt. Als een samenwerking projectgebonden is, kunnen geen toezeggingen voor de lange termijn worden gedaan met als gevolg dat onduidelijk is of een partnerorganisatie hulp kan blijven bieden. Het behouden van korte lijnen met partnerorganisaties kan bemoeilijkt worden door de tijdelijke aard van de samenwerkingsovereenkomst of door het vertrek van professionals.

Netwerkoeverleg

Naast één op één contact met samenwerkingspartners, neem je ook deel aan verschillende netwerkoeverleggen. Per soort overleg kan jouw rol en de bijdrage die van jou wordt verwacht, verschillen. Voorbeelden van overleggen binnen Individuele Begeleiding zijn:

-*Wijkteamoverleggen*: met samenwerkingspartners uit de buurt (bijvoorbeeld streetcornerwork, politie, gemeente, school, jeugdhulpverlening) bespreek je de ontwikkelingen in de wijk en kom je tot één gezamenlijke aanpak. Deze overleggen vinden meestal op structurele basis plaats. Vanuit je specifieke expertise heb je daarin een adviserende rol.

-*Uitvoerdersoverleggen (UVO)*: vaak komt het voor dat er naast jou nog andere hulpinstanties betrokken zijn bij de begeleiding van een jongere en/of gezin. In dat geval kan er incidenteel een UVO worden georganiseerd om de voortgang te bespreken en de hulpverlening op elkaar af te stemmen.

3.5 Monitoringsysteem

Een monitoringsysteem is een instrument om de ontwikkeling van de jongeren vast te leggen. Het monitoringsysteem helpt bij een zorgvuldige en veilige dossieropbouw van de jongere (wensen, problemen, achtergrond, afspraken en voortgang gegevens), kan jongeren helpen bij het formuleren van hun ontwikkeldoelen, kan dienen als leidraad voor de jongerenwerker bij de begeleiding, als instrument om resultaten te verantwoorden naar de opdrachtgever en om de transparantie van de Individuele Begeleiding binnen je eigen organisatie te vergroten. Daarbij kan het ingezet worden als basis voor kwaliteitsverbetering van de Individuele Begeleiding. Een belangrijk aandachtspunt is dat zorgvuldig wordt omgegaan met het gebruik van een monitoringsysteem en dat niet iedereen toegang heeft tot informatie over de jongere.

Voorbeelden van recent ontwikkelde monitoringsystemen zijn:

- Jongeren in Kaart: www.saassolutions.nl/jongeren-in-kaart
- Jongeren in Beeld: <http://www.xlab.nl/jongereninbeeld>
- Jongerenwijzer: <https://www.jongerenwijzer.com>

Jongerenwijzer

De Jongerenwijzer is een instrument dat helpt bij het krijgen van inzicht in resultaten die bereikt zijn bij de jongere. Het instrument bestaat uit drie onderdelen:

- Jongere en jongerenwerker leggen in een *persoonlijk plan* concrete afspraken vast en evalueren de voortgang.
- Via *groepslijsten* formuleren jongerenwerkers doelen en resultaten van het groepsgericht jongerenwerk.
- Instellingen krijgen via een *gestandaardiseerde vragenlijst* feedback van ketenpartners (www.jongerenwijzer.com).

Door het gebruik van dit instrument weet je hoeveel en welke jongeren je bereikt en hoe jongeren zich in de tijd ontwikkelen. Deze informatie helpt je om meer gericht te begeleiden.

Opdrachten bij deel 3

Voor jongerenwerkers:

Opdracht 2: Toegankelijkheid

- Ga zelf na en/of vraag aan jongeren op welke manieren je toegankelijk bent voor jongeren die Individuele Begeleiding behoeven of al krijgen. Focus hierbij op locatie, communicatie en begeleiding/toeleiding.
 - *Waar ben je voldoende toegankelijk en waar nog niet?*
 - *Hoe kun je toegankelijker worden?*

Opdracht 3: Samenwerken

- Breng in beeld welke organisaties in je werkomgeving een rol spelen bij de begeleiding van en hulp aan jongeren en wat hun dienst/hulpaanbod is voor jongeren. Denk hierbij naast hulpverlenende instanties ook aan het aanbod op het terrein van vrijetijdsbesteding en het aanbod van vrijwilligersorganisaties.
 - *Met welke organisaties werk je al samen als jongerenwerker binnen Individuele Begeleiding?*
 - *Waarom werk je met deze organisaties samen?*
 - *Met welke organisaties is de samenwerking nog niet aanwezig of optimaal? Waarom is dat?*
 - *Hoe ga je de samenwerkingsrelaties met deze organisaties opbouwen en onderhouden?*
 - *Ga na of alle samenwerkingsrelaties in de sociale kaart zijn opgenomen en wie er nog missen.*

Opdracht 4: Monitoringsysteem

- Onderzoek het monitoringsysteem dat binnen jouw organisatie gebruikt wordt.
 - *Sluit het systeem aan op de begeleiding die gegeven wordt, m.a.w. zijn de gegevens die worden ingevoerd een juiste en volledige reflectie van de begeleiding?*
 - *Wat klopt er wel en wat niet?*
 - *Komt de jongere als persoon genoeg naar voren enkel op basis van het monitoringsysteem?*
 - *Wordt het monitoringsysteem juist ingezet en gebruikt door de jongerenwerkers die Individuele Begeleiding bieden?*

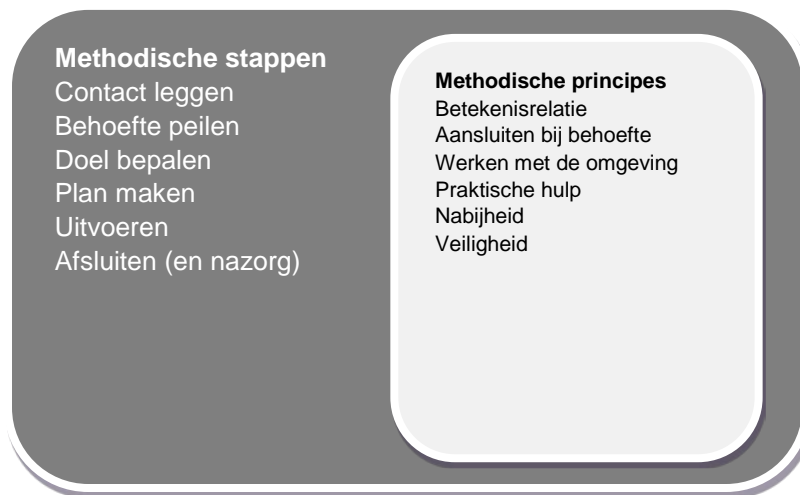
Voor studenten:

- Onderzoek hoe de organisatie (toegankelijkheid, samenwerkingspartners, monitoringsysteem en middelen) bij één van de eerder genoemde (jongerenwerk)organisaties geregeld is. Doe dit door een jongerenwerker te interviewen en gebruik daarbij onder andere de schuingedrukte vragen hierboven.

DEEL 4 UITVOERING

Je hebt nu helder voor ogen voor wie en waarom je Individuele Begeleiding gaat inzetten en je weet wat er organisatorisch nodig is om Individuele Begeleiding te bieden. In dit deel van de methodiekbeschrijving zoomen we in op de uitvoering van Individuele Begeleiding; over wat je precies doet in het contact met jongeren. De uitvoering van Individuele Begeleiding bestaat uit methodische stappen en methodische principes.

De methodische stappen en -principes beschrijven wat je tijdens de uitvoering van Individuele Begeleiding doet in het contact met jongeren, met welk doel en op welke manier. Er zijn zes methodische stappen en zes methodische principes te onderscheiden. Methodische stappen geven de volgorde van handelen aan in het contact met jongeren. De methodische principes zijn jouw gereedschap voor het doorlopen van de stappen die nodig zijn om het doel te behalen van Individuele Begeleiding. Deze principes geven inhoudelijk richting aan het contact dat je hebt met jongeren (Metz & Sonneveld, 2012; Koops, Metz & Sonneveld, 2013). De totale uitvoering van Individuele Begeleiding ziet er als volgt uit.

In de volgende paragrafen worden de 6 methodische stappen en 6 methodische principes achtereenvolgens uitgewerkt:

4.1 Methodische stappen

Om te werken aan de doelen van Individuele Begeleiding zijn er zes methodische stappen die je als jongerenwerker volgt in het contact met jongeren. Deze stappen hebben een vaste volgorde.

Stap 1: Contact leggen

De eerste stap van Individuele Begeleiding is het contact leggen met de jongere. Het contact leggen vindt plaats tijdens veldwerk, in een jongeren centrum of met een huisbezoek. Dit eerste contact is

belangrijk, omdat het de jongere een eerste indruk geeft van jou als jongerenwerker en van de inhoud van de Individuele Begeleiding. Deelname aan Individuele Begeleiding binnen het jongerenwerk is vrijwillig. Daarom is het belangrijk om zichtbaar te maken wat de meerwaarde is van de begeleiding. Het eerste contact is bedoeld om kennis te maken, te informeren over het begeleidingstraject en een beeld te krijgen van de situatie van de jongere. Afhankelijk van de manier waarop de jongere bij Individuele begeleiding binnenkomt, komt het eerste contact op twee manieren tot stand:

1. Contact leggen na doorverwijzing via samenwerkingspartner

Een samenwerkingspartner van Individuele Begeleiding verwijst een jongere aan je door. Je neemt contact op met deze jongere door de jongere thuis te bezoeken of te benaderen voor een kennismaking op een andere plek (kantoor of openbare ruimte). Als de jongere besluit mee te werken, plan je een vervolgspraak op korte termijn. Bij twijfel spreek je af na een bepaalde tijd contact op te nemen en de keuze dan te bespreken.

Wie kan jongeren doorverwijzen?

- Wijkteam
- Bureau Leerplicht
- School
- Dienst Werk en Inkomen
- Jongerenloket
- Bureau Jeugdzorg
- Netwerk coördinatoren van de gemeente
- Politie
- Jongerenwerk

2. Contact leggen op straat of in jongerencentrum

Je hebt of legt contact met jongeren in hun eigen omgeving (bijvoorbeeld op straat of bij activiteiten in het jongerencentrum). In dat contact peil je of de jongere behoefte heeft aan Individuele Begeleiding, bijvoorbeeld omdat een jongere aangeeft schulden te hebben, niet naar school gaat of problemen thuis heeft. Als dit zo is nodig je de jongere uit voor een oriënterend gesprek en verdere kennismaking door gelijk een afspraak te maken of jouw contactgegevens bij de jongere achter te laten.

Tips bij contact leggen

- Proberen het eerste contact laagdrempelig en ongedwongen te houden. Dit betekent dat je het eerste contact vooral inzet om elkaar beter te leren kennen, de jongere aan je te laten wennen en minder gebruikt om uitgebreid te spreken over de problemen of behoeften van de jongere. Daarnaast laat je het initiatief om wel of niet mee te werken aan de Individuele Begeleiding aan de jongere. In de omgeving (leefwereld) van de jongere afspreken (bijvoorbeeld in een café, park of snackbar) kan eveneens helpen het contact laagdrempelig te houden.

“Ik ga niet te diep en houd het gewoon bij koetjes en kalfjes. Dan komen ze vaak de volgende keer zelf naar me toelopen. Vaak omdat ze dan geïnteresseerd zijn in ‘wie is zij dan?’

- Duidelijk zijn over wat je met Individuele Begeleiding kunt bieden. Hierdoor geef je de jongere inzicht in wat hij of zij kan verwachten en wat er van hem of haar wordt verwacht binnen het begeleidingstraject. De jongere heeft deze informatie nodig om de keuze voor de begeleiding bewust te maken. Als de jongere ‘ja’ zegt tegen de begeleiding en zich dus committeert, zegt hij/zij daarmee ook toe te (zullen) voldoen aan bepaalde verplichtingen. Soms is het commitment iets wat aanvankelijk ook nog door jou gemotiveerd moet worden tot het een intrinsieke motivatie van de jongere is geworden.

“En dan bij de intake wordt er heel duidelijk gezegd dit zijn de voorwaarden om hier te wonen. Je moet niet alleen studiefinanciering hebben maar ook een baantje want je moet een bepaald inkomen hebben om hier te wonen een bepaald basisinkomen om te kunnen leven en je huur te kunnen betalen.”

- Als je een jongere thuis bezoekt, weet je niet wat je achter de voordeur aantreft. Om jouw veiligheid in dit soort situaties te waarborgen zorg je daarom dat 1) een collega op de hoogte is van je bezoek en 2) ga je niet naar binnen als je het niet vertrouwt.

Stap 2: Behoeft peilen

Nadat het eerste contact is gelegd kun je samen met de jongere verkennen wat de knelpunten, vragen en ambities zijn en waaraan de jongere met begeleiding wil werken. Het samen in kaart te brengen van de behoeften en problemen van de jongere en van hetgeen zij zelf belangrijk vinden in het leven, draagt bij aan het zelfinzicht van de jongere en het inzien van de noodzaak voor verdere ontwikkeling. Jij als begeleider geeft het inzicht in het soort ondersteuning waar de jongere behoefte aan heeft. Een uitkomst van behoefte peilen kan ook zijn dat in samenspraak wordt besloten de jongere door te verwijzen naar een andere, beter passende soort begeleiding of hulpverlening.

Er zijn drie manieren om de behoefte van jongeren te peilen, die je op basis van jouw inschatting afwisselend inzet:

1. Formeel

De behoeften van een jongere peil je in een intakegesprek. Een intakeformulier met vragen over de verschillende leefgebieden van jongeren dient als start voor het gesprek en de uitkomst als basis voor de verdere begeleiding.

- +/- Voordeel van deze manier van behoefte peilen is dat de reden van het contact helder is voor beide partijen. Nadeel is dat het formele karakter van het gesprek een drempel kan zijn voor jongeren om open te zijn. Afspreken op een minder formele locatie waar de jongere zich wel comfortabel voelt, kan een oplossing zijn.

Voorbeeld van twee leefgebieden op een intakeformulier:

Problematiek op leefgebieden

Werk

vast werk tijdelijk werk leerwerk-traject geen werk

Huidige bedrijf:

Functie: _____ Aantal uur: _____ per week Werkzaam sinds: _____

Hulpvraag in het kort

Middelengebruik / verslaving

	hoeveelheid per dag/week/maand
☐ medicijnen	_____
☐ sigaretten	_____
☐ alcohol	_____
☐ softdrugs	_____
☐ harddrugs	_____
☐ gokken	_____

Hulpvraag in het kort

2. Informeel

Je peilt de behoeften van jongeren tijdens contactmomenten op straat of bij activiteiten (in een jongerencentrum). Naast het spreken van de jongere let je op het gedrag van jongeren, hun bezigheden en uiterlijke kenmerken.

- +/- Het voordeel van deze manier is dat de jongere zich in een informele omgeving comfortabeler en meer uitgenodigd voelt zijn of haar verhaal te doen. Nadelen zijn dat het tijdsintensief is omdat een contactmoment niet per se tot een behoeftepeiling leidt, je niet weet of de jongere uiteindelijk ingaat op het aanbod voor begeleiding. Ook is voor zowel de jongere als de jongerenwerker onduidelijk wat de reden van het contact is.

3. Behoeftpeilen via omgeving van jongeren

Als aanvulling op bovenstaande manieren kun je, wanneer dit nodig is, de behoeften van jongeren peilen door hun omgeving te raadplegen. Je zoekt uit met wie de jongere nog meer contact heeft en raadpleegt (in overleg met de jongere) collega's, instanties, ketenpartners of familie en vrienden van de jongere.

- +/- Contact met de omgeving van de jongere kan ontbrekende informatie opleveren. Het nadeel is wel dat mogelijke negatieve informatie jouw beeld van de jongere kan kleuren en jouw aanvankelijk positieve houding kan beïnvloeden.

Een manier om aanvullende informatie over de jongere te verzamelen is via de Verwijsindex Risicjongeren (VIR). VIR is een landelijk digitaal systeem waarin hulpverleners meldingen kunnen doen over jongeren tot 23 jaar met problemen om hulpverleners binnen verschillende organisaties inzicht te geven in elkaars betrokkenheid bij een individuele jongere. In situaties waarin sprake is van ernstige problemen is een melding via de Verwijsindex verplicht.

Aandachtspunten bij behoeftepeilen

- Let op dat je open vragen stelt aan de jongere en goed doorvraagt. De jongere krijgt de kans om uitgebreid te vertellen en jij kan meer informatie verzamelen. Luister daarnaast met aandacht en interesse (actief luisteren), zodat je de jongere toont dat je hem/haar serieus neemt en respecteert.
- Het serieus nemen van dromen en ambities (ook als deze irreëel zijn) van jongeren is een belangrijke motivator voor jongeren om aan hun ontwikkeling te werken. Je kunt hierin meegaan, waarbij je de focus legt op concrete en haalbare ontwikkelingen.

Stap 3 Doelen bepalen

Als de behoeften van de jongere helder zijn, vraag je de jongere te bepalen aan welke concrete, persoonlijke doelen de jongere binnen het begeleidingstraject gaat werken. Door jongeren zelf hun doelen te laten formuleren, geef je ze de regie in handen, wat hen helpt een gevoel van verantwoordelijkheid voor hun eigen leven te krijgen.

Jouw rol als jongerenwerker bij deze stap is tweeledig. Ten eerste is het voor jongeren vaak nog lastig om de noodzaak of urgentie van een probleem in te zien of zich voldoende verantwoordelijk te voelen. Jij begeleidt daarom de jongere bij het bepalen van de doelen door de jongere al pratende zijn doelen te laten vormen, de jongere te helpen overzicht te krijgen van de doelen en de doelen te rangschikken naar prioriteit.

Ten tweede help je de jongere zijn doelen concreet te maken. Jongeren kunnen onrealistische dromen hebben of onrealistische dingen van jou verwachten. Jij helpt ze om tot meer concrete en realiseerbare doelen te komen. Voorbeelden van persoonlijke doelen kunnen zijn: het wegwerken van schulden, het volgen van een opleiding of het vinden van een woonruimte. Onrealistisch is het bijvoorbeeld wanneer een jongere bij het vinden van een woonruimte verwacht dat jij dit snel voor hem/haar kan regelen. De jongere ondersteunen binnen zijn/haar netwerk naar een woonruimte te zoeken en inschrijven op Woningnet zijn wel realistische acties die de jongere van jou kan verwachten.

Bij het bepalen van concrete doelen kunnen de volgende vragen (aan de jongere) helpen:

- Wat wil je bereiken?
- Waarom wil je het bereiken?

Stap 4: Plan maken

De vierde stap is het samen met de jongere opstellen van een plan om de doelen te behalen. De doelen die bij stap 3 zijn geformuleerd verbind je aan concrete acties, tijdspad en taakverdeling. Dit helpt de jongere om zaken behapbaar en overzichtelijk te maken en stimuleert hem of haar om in beweging te komen. Daarnaast biedt het jou een leidraad voor het geven van de begeleiding.

In veel gevallen zal de organisatie waar je werkt gebruik maken van een digitaal of papieren format voor het maken van een plan (vaak een persoonlijk actieplan genoemd, oftewel PAP), maar als dit niet zo is kun je besluiten zelf er een te maken. Hierbij kun je gebruikt maken van de volgende stappen:

- Omschrijf de aanleiding voor de begeleiding (wat is de reden dat er begeleiding nodig is voor de jongere, wat is de situatie van de jongere?).
- Geef vervolgens aan tot welk(e) doel(en) je samen met de jongere bent gekomen (waar wil de jongere aan werken, wat wil hij veranderen?).
- Bedenk samen met de jongere wat de concrete stappen zijn die gezet moeten worden om het doel te bereiken en noteer deze een voor een in je plan (welke handelingen en acties moeten er gedaan worden?).
- Voeg per stap toe welke precieze handelingen of activiteiten er gedaan moeten worden om de stap te zetten (activiteitenlijst).
- Maak duidelijk in je plan wie waarvoor verantwoordelijk is; geef aan welke handelingen bij de jongere liggen en welke bij jou of bij derden liggen.
- Vermeld de tijd die genomen wordt om de stappen te doorlopen.

Regie van jongere essentieel

Bij het opstellen van een plan is het van belang dat je de jongere zoveel mogelijk de regie geeft. Dit betekent dat je samen alle stappen van het maken van een plan doorloopt en overeenstemming in de aanpak van het doel vindt. Als de jongere het gevoel heeft dat het plan niet uit zijn of haar handen komt dan voelt hij/zij zich minder eigenaar, wat geen gevoel van verantwoordelijkheid stimuleert. Daarnaast kan het zijn dat het plan uiteindelijk niet overeenkomt met de verwachtingen van de jongere en dat daarom afspraken niet nagekomen worden of de jongere teleurgesteld afhaakt. Nadrukkelijk alles samen doen zorgt ervoor dat jongeren weten wat wel of niet haalbaar is en beseffen wat zij zelf kunnen

Aandachtspunten bij het maken van een plan

Bij het maken van een plan zijn er enkele punten waar je extra op moet letten.

- Ten eerste leg je samen met de jongere vast welke acties in het plan de meeste prioriteit hebben en wie wat doet. Hierbij maak je een inschatting in wat de jongere zelf kan, wat jouw taken zijn en wat door een instantie gedaan moet worden. De bedoeling is dat de jongere zoveel mogelijk zelf doet, met waar nodig ondersteuning. Zorg er voor dat de taken van de jongere werkelijk aansluiten bij zijn of haar mogelijkheden van dat moment. Het hebben van verplichtingen die jongeren niet *kunnen* nakomen, beschadigd het vertrouwen in de Individuele Begeleiding (zie ook Methodisch principe 2 - Aansluiten bij de behoefte).
- Behalve het stellen van prioriteiten waak je ervoor dat het plan praktisch uitvoerbaar is, ook in de tijd die je hebt. Je organisatie hanteert meestal een standaard duur van begeleiding en aantal uur dat je per maand aan een jongere kan besteden (intensiteit). Hier moet je je aan houden. Let er daarom op dat je met de jongere een tijdspad afsprekt dat de beschikbare uren niet overschrijdt en tegelijkertijd wel haalbaar is voor de jongere. Een niet haalbare planning legt druk op de jongere en werkt demotiverend.

Voorbeeld van een onderdeel van een Persoonlijk Actie Plan of begeleidingsplan:

Begeleidingsplan	
Naam cliënt:	BSN-nummer:
Datum invullen:	Begeleider:
Wonen	
Doel	
Actie (van begeleider en cliënt)	
(Deel)verwijzingen	
Tijdsplanning	
Evaluatie (datum vaststellen)	

Tip: Bij het maken van een plan kun je niet altijd alles overzien en daarom is het verstandig om tussentijds samen met de jongere het plan te evalueren en eventueel bij te stellen. Hier zijn drie redenen voor. De eerste reden voor deze aanpassing zijn problemen die de jongere eerder niet wilde/durfde te vertellen of die later zijn ontstaan. Een andere reden kan zijn dat de uitvoering van het plan te hoog gegrepen is voor de jongere (te weinig zelfstandigheid of zelfredzaamheid). Buiten de jongeren om zijn gebrek aan medewerking of lange wachtlijsten bij betrokken instanties een reden om het plan te wijzigen. Het is belangrijk dit boven tafel te krijgen, omdat onhaalbare doelen en/of een onhaalbaar plan het slagen van de begeleiding bemoeilijkt.

Stap 5: Uitvoeren plan

Nu de doelen en het plan helder zijn, kan gestart worden met de uitvoering van het plan.

De kern van deze stap is de jongere een leeromgeving te bieden om relevante kennis te vergaren en de juiste vaardigheden en houding te ontwikkelen zodat daarmee zijn/haar zelfredzaamheid vergroot wordt. Een leeromgeving geeft een jongere ruimte om fouten te maken en om te oefenen. In het kader hieronder lees je concreet hoe je een leeromgeving creëert.

Een leeromgeving bied je door:

- Jongeren zelf actiepunten van hun plan uit te laten voeren (zoals het bellen van een schuldeiser), maar er bij te staan voor ondersteuning (bijvoorbeeld om het gesprek over te kunnen nemen indien nodig).
- Trainingen en oefeningen met rollenspellen aan te bieden (zoals het telefoongesprek met een schuldeiser oefenen).
- (Coachings)gesprekken te voeren met jongeren waarin je ze vraagt te reflecteren op hun handelen. Samen met de jongere kijk je naar wat goed ging en wat niet. Op die manier geef je de jongere inzicht in het eigen handelen en de acties die nodig zijn voor succesvolle verandering.
- Jongeren te leren hoe onze maatschappij is opgebouwd (wat zijn de uitgangspunten, de voorwaarden en regels), zodat zij hun weg hierin kunnen vinden (bijvoorbeeld een jongere uitleggen welke voorwaarden er gelden om in aanmerking te komen voor schuldhulpverlening).

Omdat elke jongere en situatie anders is, is geen uitvoering hetzelfde. Kenmerkend aan Individuele Begeleiding is dat de jongere de hoofduitvoerder is van het plan. Als jongerenwerker heb je vooral een ondersteunende rol. Met het ondersteunen tijdens de uitvoering help je jongeren zich te ontwikkelen en stapjes de goede richting op te zetten.

De ondersteuning van de uitvoering bestaat uit twee onderdelen: onderhouden van contact en voortgang monitoren.

Onderhouden van contact

Door regelmatig contact te hebben geef je jongeren het gevoel dat je er voor ze bent en je om ze bekommert. Daarnaast gebruik je de ontmoetingen om jongeren de leeromgeving te bieden door gesprekken te oefenen of praktische zaken te bespreken en regelen. Hierbij kun je denken aan het nagaan of het gelukt is een agenda aan te schaffen, pasfoto's te maken of aan het samen invullen van een inschrijfformulier voor een hulpverlenende instantie.

Meestal heb je wel 1 keer per week contact met de jongere. Dit kan minder of meer zijn afhankelijk van de jongere en de situatie.

“Ik bel de jongeren regelmatig zelfs als we geen afspraken hebben. Ik toon interesse en vraag hoe het met ze gaat op school en andere zaken. Ik geef ze het stukje aandacht en peil de behoefte bij hen... Ik laat ze gewoon zien dat ik er ben in tijden dat het goed en slecht gaat. Ik ben een aanspreekpunt als ze vragen hebben en geef ze het stukje aandacht dat ze vaak niet krijgen, er is bijna geen aandacht meer voor hen.” (een jongerenwerker)

Voortgang monitoren

Om jongeren te ondersteunen in het uitvoeren van hun plan, houd je in de gaten wat de voortgang is en let je op de planning. Het plan van aanpak gebruik je hierbij als leidraad. Behalve dat je hiermee de jongere met het halen van zijn of haar deadlines helpt en daarmee motiveert en scherp houdt, geeft het je ook inzicht in de ontwikkeling van de jongere en de punten waar hij of zij tegenaan loopt. Dit bespreek je met de jongere en eventueel wordt het plan aangepast.

Wel of niet voortzetten van de begeleiding

Bij het signaleren van knelpunten bij de uitvoering, bij twijfel over de haalbaarheid, het ontbreken van belangrijke informatie of bij zorgen over de motivatie van de jongere bespreek je dit direct met de jongere. Als dat gesprek de zorgen niet minder maakt, weeg je af of het zinvol is de begeleiding voort te zetten (Bakker, 2011). Dit is een beslissing die je samen met de jongere maakt en wordt voorbesproken met andere collega's of je leidinggevende.

Stap 6: Afronden en nazorg

De laatste stap van Individuele Begeleiding is het afronden van de begeleiding en het aanbieden van nazorg. Er zijn verschillende redenen om de begeleiding af te ronden. De voornaamste reden om de begeleiding te beëindigen is wanneer de jongere zijn of haar doel(en) heeft bereikt en er geen nieuwe onderwerpen voor begeleiding zijn. Soms wordt echter de begeleiding ook afgerond als de doelen (nog) niet bereikt zijn of als je de jongere doorverwijst (overdraagt) naar een andere hulpverlenende instantie. In alle situaties is een afsluitend gesprek en bespreken van de noodzaak voor nazorg wenselijk.

Eindgesprek

In een laatste (eind)gesprek sluit je de begeleiding met de jongere af. Je kijkt samen met de jongere terug op het proces en de behaalde doelen. In het eindgesprek bespreek je ook met de jongere of hij of zij nog behoefte heeft aan nazorg.

Zorgvuldig nagaan of de doelen zijn bereikt is niet bedoeld om de jongere te controleren, maar werkt juist beschermend om te kijken of de jongere het zonder vangnet kan en geen begeleiding meer nodig heeft. Dit is goed om in je achterhoofd te houden in gesprek met de jongere en bij het 'checken' van de bereikte doelen.

Wanneer weet je of een jongere zijn of haar doel(en) heeft bereikt?

- Als de jongere dit zelf aangeeft tijdens een contactmoment, én
- Wanneer het zichtbaar is:
 - de jongere kan het aantonen, bijvoorbeeld door een bevestiging van inschrijving bij een opleiding.
 - op basis van jouw aantekeningen waarin je de ontwikkelingen hebt bijgehouden.
 - na geïnformeerd te hebben bij de netwerkpartners waar de jongere mee in contact is.

Tip: Het eindgesprek is een goed moment om feedback aan de jongere te vragen over de begeleiding, zodat je jezelf en de begeleiding kunt blijven verbeteren.

Doorverwijzen

Wanneer het nodig is een jongere door te verwijzen naar een andere hulpverlenende organisatie richt je je achtereenvolgend op de volgende punten:

- Welke begeleiding past bij de problemen en ontwikkelbehoeften en de mate van zelfredzaamheid van de jongere?
- Staat de jongere ervoor open om (ook) bij een andere organisatie in begeleiding te gaan?
- Hoe vindt de overdracht plaats? (Kan een jongere zichzelf aanmelden of is het nodig dat je dat als individueel begeleider doet? Kan een jongere zelf naar zijn eerste afspraak of ga je mee?)

Warme overdracht

Het komt regelmatig voor dat je een jongere moet doorverwijzen (overdragen) naar een andere hulpverlenende instantie (bijvoorbeeld omdat er andere of aanvullende specialistische hulp nodig is). Voor veel jongeren is het aangaan van zo'n nieuwe hulpverleningsrelatie spannend. Hij/zij zal opnieuw een vertrouwensband moeten opbouwen met de andere begeleider. Om dit te bevorderen zorg je voor een warme overdracht. Met een warme overdracht wordt bedoeld dat je met zorg (zorgvuldig) een jongere doorverwijst (overdraagt). Praktisch gezien houdt het in dat je niet alleen de nieuwe hulpverlener voorbereidt door de nodige achtergrondinformatie te leveren, maar ook de jongere meeneemt in het hele proces. Zo kun je bijvoorbeeld meegaan naar de eerste afspraak met de nieuwe hulpverlener of de nieuwe hulpverlener eerst een keer laten aanschuiven op een voor de jongere bekende plek (bijvoorbeeld je eigen kantoor). Op die manier probeer je zoveel mogelijk een veilige situatie voor de jongere te creëren. Meestal wordt er over "warme overdracht" gesproken wanneer jij de hulpverlening volledig overdraagt aan een andere instantie (al kun je deze methode ook bij tussentijdse doorverwijzingen gebruiken). Dit kan aansluiten op een vorm van nazorg.

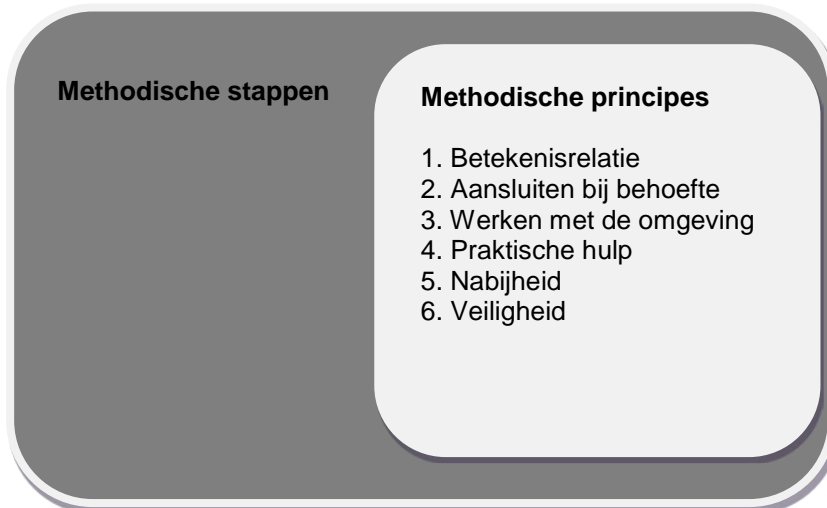
Nazorg

Regelmatig wil je na afronding van de begeleiding contact met de jongere houden, omdat een jongere nog een vangnet kan gebruiken of behoefte heeft aan nog enkele contactmomenten om te voorkomen dat hij/zij terugvalt in oude patronen. In dat geval bied je nazorg. Nazorg is bedoeld om het contact met de jongere af te bouwen (en een vinger aan de pols te houden: kan de jongere het nu zelf, zijn er nog knelpunten?). Nazorg vindt vaak plaats in een periode van drie tot zes maanden na het eindgesprek. In deze periode heb je afhankelijk van de behoefte van de jongere af en toe contact.

Voorbeeld van nazorg (een jongerenwerker vertelt): *"Een meisje van 22 jaar was zwanger van een tweeling waarvan behalve haar vriend niemand het mocht weten in verband met eerwraak. Haar ouders accepteerden haar vriend niet. Haar vriend had bovendien soms losse handje richting haar. Ze was dakloos en sliep in de nachtopvang. Ik heb toen de juiste hulpverlening opgestart (voorzorg, FIOM, etc.) en heb uiteindelijk haar begeleid in het contact richting haar zusje en moeder. Zij accepteerden de zwangerschap toch en er kon een woning gevonden worden via via. Op dat moment werd de Individuele Begeleiding stopgezet. Aangezien dit meisje door zo'n heftige periode ging heb ik in de vorm van nazorg haar nog een aantal maal bezocht en ben ik op kraamvisite geweest. Inmiddels waren ik en de organisatie waarvoor ik werk een vertrouwde partner voor haar."*

4.2 Methodische principes

Naast de zes methodische stappen die je volgt in het contact met jongeren zijn er een zestal methodische principes te onderscheiden. Deze principes kun je zien als jouw gereedschap tijdens de begeleiding. Het hoeft niet zo te zijn dat je tijdens de begeleiding alle zes de principes inzet. Je maakt gebruik van een principe wanneer het op dat moment nodig en passend is.

Principe 1. Betekenisrelatie

Een betekenisrelatie houdt in dat het contact dat je hebt met jongeren open en diepgaand is. Van belang is dat het verschil kan maken in het leven van jongeren (Idema et al., 2010; Montfoort et al., 2010). Het hebben van een betekenisrelatie zorgt er ten eerste voor dat de jongere jou als serieuze gesprekspartner ziet bij de onderwerpen die van belang zijn voor zijn of haar ontwikkeling en gevoelig is voor jouw inbreng. Dit maakt het mogelijk om met jongeren in gesprek te kunnen gaan over hun behoeften, dromen en problemen en mogelijkheden voor verandering. Ten tweede is een betekenisrelatie een middel om jongeren te motiveren en in beweging te krijgen. Het hebben van een betekenisrelatie kan jongeren het zelfvertrouwen geven om zelf aan de slag te gaan (zie ook punt 1 hieronder).

In de dagelijkse praktijk wordt in plaats van het begrip betekenisrelatie vaak gesproken over een vertrouwensrelatie of vertrouwensband. In deze methodiekbeschrijving is gekozen voor het begrip 'betekenisrelatie' omdat dit benadrukt dat het om een breed, betekenisvol en professioneel contact gaat. Zowel de jongere als de jongerenwerker hebben eigen belangen en hun positie/rol in de relatie is niet gelijkgesteld. Vertrouwen is een belangrijk onderdeel van de betekenisrelatie maar niet het enige.

Een betekenisrelatie met een jongere heb je niet van de één op andere dag gerealiseerd. De eerste contactmomenten zijn nodig om elkaar te leren kennen. Jongeren tasten af of ze je mogen, of je iets zinnigs hebt te melden en of je hen serieus neemt. Meerdere contactmomenten tussen jou en de jongeren zijn nodig voor het opbouwen van een betekenisrelatie. De onderstaande drie punten vragen jouw aandacht bij het opbouwen en onderhouden van een betekenisrelatie met jongeren:

1. Jongeren willen het gevoel hebben dat ze ertoe doen en dat jij echt geïnteresseerd bent in hen. Dat doe je door hen je volle **aandacht** te geven door werkelijk contact te maken en hier de tijd voor te nemen, oprecht interesse te tonen en hen serieus te nemen. Deze aandacht geeft hen zelfvertrouwen, het gevoel dat ze er mogen zijn en motiveert hen om aan de slag te gaan.
2. Jongeren willen zeker weten dat jij handelt in het belang van hen en vanuit hun wensen, behoeftes of problemen. Ze willen de garantie dat jij hen niet zal benadelen. Alleen als ze jou **vertrouwen** zullen ze zichzelf (hun dromen, krachten en kwetsbaarheden) echt laten zien. Het vertrouwen in jou geeft hen de kracht om problemen aan te pakken en uitdagingen aan te

gaan. Het vertrouwen in jou als jongerenwerker bouw je op door je oprecht, authentiek en betrouwbaar op te stellen naar jongeren. Concreet betekent dit dat je bijvoorbeeld afspraken nakomt en vasthoudt aan je eigen normen en waarden.

3. Naast aandacht en vertrouwen wil je dat jongeren geen drempels voelen om je te benaderen en zich uitgenodigd voelen om een gesprek met je te voeren over wat hen bezighoudt. Dit doe je door **toegankelijk** te zijn voor jongeren. Ten eerste zorg je dat jongeren weten wanneer en waar ze jou kunnen bereiken. Ten tweede is het belangrijk dat je je kan verplaatsten in de (situatie van) jongeren en hen het gevoel geeft dat je ze echt snapt. Dit draagt eraan bij dat jongeren zich vrij voelen te praten.

Continuïteit in begeleiding

Om met jongeren een betekeniserelatie op te bouwen en de vruchten hiervan te kunnen plukken, is continuïteit in de begeleiding belangrijk. Dit houdt in dat je regelmatig contact hebt met de jongere en in dat contact genoeg ruimte hebt om aandacht te geven en vertrouwen te creëren. Daarnaast is het belangrijk dat de begeleiding van een jongere bij één jongerenwerker ligt. De jongere kan geen band opbouwen wanneer die steeds een andere jongerenwerker voor zich heeft. Een risico van wisselende begeleiders is dat de jongeren zich minder gebonden voelen aan de begeleiding en makkelijker afhaken. Bovenstaande geldt overigens ook voor vrijwilligers die Individuele Begeleiding bieden.

Principe 2. Aansluiten bij behoefte

Om jongeren te helpen hun persoonlijke doelen te halen (die tijdens stap 3 doel bepalen gevormd zijn), kijk je naar de jongere als individu en probeer je zoveel mogelijk je begeleiding aan te passen aan de behoefte, capaciteiten en mogelijkheden van die jongere. Je biedt daarmee maatwerk net als een timmerman die het soort kast dat hij timmert afstemt op de behoefte van de klant (boekenkast of nachtkastje). Dit doe je omdat je de jongere hiermee de meeste mogelijkheid geeft zich te ontwikkelen en de slagingskans van de begeleiding ermee vergroot.

Open staan voor afwijkende behoeftes

Een aandachtspunt bij het aansluiten bij de behoefte van jongeren is dat je deze niet veroordeelt of spiegelt aan bepaalde maatschappelijk heersende normen of aan je eigen referentiekader. Concreet betekent dit dat je de jongere accepteert zoals hij of zij is ook al is dit voor jou lastig en wellicht anders dan wat jij 'normaal' vindt.

Een voorbeeld van een jongerenwerker: *'Wat ik lastig vond was toch te accepteren dat er niet meer in zit dan dat er in dat kind zit. Zij had niet zo'n hoog IQ. Sociaal emotioneel had ze een achterstand en dan moet ik echt opletten dat ik niet mijn eigen projecties, mijn eigen ideeën, over hoe je als 12-jarige in de maatschappij zou moeten functioneren, niet projecteer. En dat je ook niet projecteert hoe je zelf was toen je 12 was.'*

Per jongere die je begeleidt, stel je jezelf de vragen:

- Wat voor persoon is de jongere? (karakter en interesses)
- Wat is de situatie van de jongere?
- Wat is zijn of haar achtergrond en welke ervaringen heeft de jongere?
- Wat is het niveau van de jongere? (cognitief, sociaal, emotioneel)
- Waar komt zijn of haar gedrag/houding vandaan?
- Hoe makkelijk pakt de jongere dingen op? Hoe leert hij of zij?

Aan de hand van de antwoorden op deze vragen, de behoeftes van de jongere en zijn of haar persoonlijke doelen maak je een inschatting van de jongere en maak je een keuze in het tempo en niveau van de begeleiding en de begeleidingsvorm.

Tempo en niveau. Je wil de jongere zoveel mogelijk regie geven en zelf laten doen om hen de grip op het eigen leven (terug) te geven. Als het tempo en niveau dat je hebt voorgesteld echter te hoog gegrepen blijkt te zijn voor de jongere, zal hij of zij falen. Dat is vervolgens weer slecht voor zijn of haar zelfvertrouwen en motivatie. De kans bestaat dat hij of zij afhaakt of dat jij het over moet nemen en daarmee de jongere de kans ontnemt iets te leren.

Begeleidingsvorm. Omdat je probeert jongere de regie te geven over de stappen die gezet moeten worden om zijn of haar doelen te behalen, maar jongeren meestal niet gewend zijn deze rol te vervullen (dit nog moeten leren), maak je een inschatting van de mate van zelfstandigheid die de jongere aankan.

Tip: Gaandeweg kan blijken dat het tempo, niveau of de begeleidingsvorm aangepast moet worden, omdat dan pas duidelijk is wat de jongere aankan. Belangrijk is om dit met een bepaalde gevoeligheid te doen en de jongere op het hart te drukken dat jij een inschattingsfout hebt gemaakt (omdat je de jongere nog niet goed genoeg kende), dat jullie (in het geval van een te hoog tempo of niveau) een stapje terug zetten en met een frisse blik weer verder gaan. Andersom kan het ook zijn dat je het niveau en tempo aanpast omdat je de mate van zelfstandigheid van de jongere te laag hebt ingeschat, wat voor een jongeren ook demotiverend kan werken.

Principe 3. Werken met de omgeving

De omgeving van jongeren kan zowel een beschermende factor als een risicofactor voor de ontwikkeling van jongeren zijn (Loeber et al., 2006). Dit betekent dat de omgeving van de jongere de jongeren kan steunen en helpen, maar dit kan ook betekenen dat de omgeving van de jongere niet veilig is en de ontwikkeling van de jongere kan tegenwerken. Om jongeren steun en kansen te bieden om hun leven verder vorm te geven binnen de samenleving probeer je met het principe *werken met de omgeving* een brug te slaan tussen de jongere en zijn of haar omgeving.

Er bestaan verschillende omgevingen van de jongere waarmee je kunt werken, namelijk organisaties, ouders en peers. In het schema hieronder is uitgewerkt wat het doel van de samenwerking is, hoe deze vorm krijgt en waar je op moet letten.

	Doel samenwerking	Hoe?	Aandachtspunt
Organisatie	(1) Informatie delen over de jongere (signalerend). (2) Belangen van de jongere behartigen. (3) Afstemmen over plan van aanpak. (4) Oplossing vinden voor problemen van jongeren. (5) Jongeren doorverwijzen naar hulpverleningsinstanties of toe te leiden naar onderwijs of werk.	→ Deelname relevante, structurele netwerkoeverleggen waarbij vertegenwoordigers van meerdere organisaties aanwezig zijn en waar de situatie en begeleiding van de jongere wordt besproken. → Contact onderhouden met relevante organisaties. Hiermee houd je de lijnen kort. Vaak is de afstand tussen de leefwereld van de jongere en de organisatie groot en is de drempel om contact te leggen met een organisatie hoog. → Het verzamelen van signalen die bij de gemeente of andere organisaties neergelegd kunnen worden zoals ontwikkelingen die aandacht verdienen.	Door de wet- en regelgeving en procedures van organisaties kunnen jongeren tussen wal en schip vallen of van het kastje naar de muur worden gestuurd, waardoor zij niet de begeleiding krijgen die ze nodig hebben. Ook kan het begeleidingsproces onnodig worden vertraagd.

<p>Ouders</p>	<p>(1) Inzicht krijgen in de thuissituatie, om de situatie van de jongere beter te begrijpen.</p> <p>(2) Samenwerken om de kans op een succesvolle begeleiding te vergroten.</p> <p>(3) Ouders inzicht bieden in de geboden begeleiding. <i>Bijvoorbeeld door met de ouders in gesprek te gaan over hun rol binnen de begeleiding.</i></p>	<p>→ De jongere op de hoogte stellen van je plan om zijn of haar ouders te ontmoeten.</p> <p>→ Afspraak maken om kennis te maken met de ouders. Naar aanleiding van deze kennismaking stem je met de ouders en jongere af of er meerdere contactmomenten met de ouders gewenst zijn.</p>	<p>Een vereiste bij het wel of niet betrekken van ouders is dat de jongere hier altijd van op de hoogte is. Ouders betrekken buiten weten van de jongere om kan de vertrouwensband die je met de jongere hebt schaden.</p> <p>Betrekken van de ouders bij de begeleiding per jongere en per situatie afwegen. <i>Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van huiselijk geweld kan dit een reden zijn om ouders niet te betrekken.</i></p>
<p>Peers</p>	<p>(1) Door de jongere te koppelen aan jongeren met soortgelijke ervaringen biedt je hen de gelegenheid te leren van de ervaring van de ander, zich aan elkaar op te trekken en steun te vinden bij elkaar.</p>	<p>→ Een groepsbijeenkomst organiseren waarbij jongeren over hun ervaringen vertellen aan andere jongeren (bijvoorbeeld een bijeenkomst over drugs en alcohol).</p> <p>→ Jongeren met dezelfde levenservaring aan elkaar koppelen (bijvoorbeeld als buddy of als maatje en zorgen voor regelmatig contact).</p>	<p>Negatieve invloed van peers. <i>Bijvoorbeeld groepsdruk kan ervoor zorgen dat het voor een jongere extra lastig is om te stoppen met gedrag dat zijn ontwikkeling tegenwerkt.</i></p>

Principe 4: Praktische hulp

Het bieden van praktische hulp is het vierde methodische principe dat je inzet bij Individuele Begeleiding. Praktische hulp zet je in om jongeren te motiveren, drempels voor begeleiding weg te nemen en de competenties van jongeren te versterken. Praktische hulp kan bijvoorbeeld vormkrijgen door het bieden van concrete oplossingen voor bestaande, ervaren en zichtbare problemen. Ook kan het in de behoeften van jongeren voorzien, bijvoorbeeld door het opstellen van een C.V., het vinden van een stageplek of het aanvragen van huurtoeslag.

Veel jongeren in het jongerenwerk houden niet van leren, zowel van vrijwillig als verplicht. Om deze jongeren iets bij te brengen verweef je het leeraspect in praktische activiteiten waar zij wel belangstelling voor hebben (Veenbaas et al. 1986). Als een jongere bijvoorbeeld een baan zoekt, kan de jongerenwerker hem helpen een C.V. op te stellen. De jongere heeft hier direct baat bij (het hebben een concreet en praktisch product wat hem of haar verder helpt) en daarnaast leert hij de vaardigheden om het een volgende keer zelf te doen.

Wat werkt motiverend?

Als je jongeren wil motiveren om aan hun ontwikkeling te werken, geef je ze een stimulans door iets praktisch voor ze te regelen, zoals het aanvragen van een toeslag. Een jongere ervaart dan dat de begeleiding hem/haar iets op kan leveren en wat motiveert om verder te gaan. Het is dus handig om

dit methodische principe in te zetten aan het begin van de begeleiding of wanneer de jongere de motivatie lijkt te zijn verloren.

“Je kan het contact ook sneller aansterken door iets te doen voor ze. Iets regelen waardoor ze weggaan met het idee van; oh ja ok, hier haal ik wel iets uit. Hier krijg ik iets voor terug. ...bijvoorbeeld een betalingsregeling regelen... Sommige weten niet dat ze recht hebben op zorgtoeslag. Dan vragen we dat bijvoorbeeld aan zodat ze meteen al denken wow ik krijg geld, dit is mijn voordeel... Je kan ze een beetje paaen zodat ze in ieder geval terug komen.” (Een jongerenwerker)

Zelfredzaamheid stimuleren

Met het bieden van praktische hulp kun je ook de zelfredzaamheid van de jongere stimuleren. Dit kan bijvoorbeeld door jongeren hulp te bieden bij het oefenen van sollicitatiegesprekken, het oefenen in het bellen van instanties of mee te gaan naar instanties (ter ondersteuning van de jongere en als tussenpersoon van de jongere en de instantie).

‘Soms gaan we ook mee naar afspraken toe, naar het DWI bijvoorbeeld. Omdat zij toch een andere taal spreken dan onze jongeren probeer ik te bemiddelen, proberen te begrijpen, proberen te motiveren, maar ook te vertolken. Soms begrijpen ze elkaar niet en dan zeg ik: “Ik denk dat jullie elkaar niet begrijpen” en probeer je het toch wat meer uit te leggen.’

Aandachtspunt

Het is belangrijk dat een jongere zelf een actieve rol heeft bij het regelen van praktische zaken en geen passieve houding aanneemt. Let er op dat je met dit principe de verantwoordelijkheid van de jongere niet wegneemt. Als je merkt dat de jongere weerstand toont bij een praktische taak, achterhaal dan wat de reden is en ga op zoek naar een oplossing. Bijvoorbeeld door samen een telefoongesprek met een instantie te oefenen wanneer een jongere dit moeilijk vindt.

Principe 5. Nabijheid

Met nabijheid maak je bewust gebruik van de persoonlijke overeenkomsten tussen jou en de jongere om de jongere te ondersteunen in zijn ontwikkeling en leerproces. Als je persoonlijke overeenkomsten met een jongere hebt (allebei vrouw, wonend in dezelfde buurt, zelfde sociale achtergrond, zelfde merk sneakers, zelfde muzieksmaak) brengt dit een gevoel van herkenning en het gevoel van iets kunnen en willen delen met de ander met zich mee. Dit gevoel van nabijheid wordt ook wel als ‘een klik hebben met iemand’ omschreven. Nabijheid is geen vereiste voor het bieden van een goede Individuele Begeleiding, maar het hebben van een klik biedt een aansluiting met de jongere en maakt het begeleiden van de jongere makkelijker.

Je eigen ervaring van bijvoorbeeld jong-zijn, man-zijn of leven in achterstand kun je gebruiken om:

1. problemen en behoeften van jongeren goed in te kunnen schatten.
2. onzekerheid weg te nemen bij jongeren.
3. een voorbeeld te zijn voor jongeren om problemen aan te pakken of op te lossen.

Klik? Een klik hebben met een jongere is niet iets wat je af kunt dwingen of wat maakbaar is. Soms zal er tussen jullie geen klik zijn. Omdat het inzetten van dit principe heel waardevol en handig kan zijn, worden jongere en jongerenwerker als dit mogelijk is voor aanvang van de Individuele Begeleiding aan elkaar ‘gematcht’. Hierbij wordt gekeken in hoeverre de jongerenwerker en de jongeren overeenkomsten hebben, bijvoorbeeld in sekse, etnische achtergrond, opleidingsniveau, jeugdcultuur (Newton, 2004).

Geen klik! Wanneer tijdens de begeleiding blijkt dat jij en de jongere op geen enkele manier een klik hebben, dan kun je peilen of één van je collega’s meer persoonlijke overeenkomsten heeft met de jongere.

“Ik heb wel eens jongeren met wie ik minder goed kan omgaan. Ik heb het bijvoorbeeld heel af en toe wel eens met meisjes gehad. En dan hangt het ook een beetje van het type meisje af maar dan heb je gewoon op een of andere manier niet echt dezelfde raakvlakken. Of je zit niet in hetzelfde wereldje.”

Aandachtspunt

Het hebben van een klik kan de afstand tussen jou en de jongere verkleinen; het risico is dat de jongere je als vriend kan gaan zien. Omdat je geen vriend bent, maar een professionele begeleider, is het belangrijk dat je hier altijd duidelijk over bent naar de jongere toe en tot op zekere hoogte je

afstand houdt. Zo kun je bijvoorbeeld ervoor kiezen om niet mee te gaan in het taalgebruik van jongeren en ze te corrigeren wanneer het ongepast is of om niet af te spreken in het weekend.

Principe 6. Veiligheid

Veiligheid is het zesde en laatste methodische principe van Individuele Begeleiding. Om jongeren zich te laten ontwikkelen en kwetsbaar op te stellen is het van belang dat ze zich veilig voelen en veilig zijn. Daarom draag je zorg voor de privacy van de jongere. Informatie die jij weet over de jongere kun je niet zomaar delen met derden (bijvoorbeeld organisaties of ouders/familie van de jongere), omdat de jongere dit vaak in vertrouwen aan jou heeft verteld en tegen de privacy wetgeving in kan gaan. Aan de andere kant is het soms in het kader van de Individuele Begeleiding waarin wordt samengewerkt met derden wel in het belang van de jongere om wel informatie te delen.

Om de privacy van de jongere te waarborgen let je bij Individuele Begeleiding op het volgende:

- Transparantie richting jongere
Bij aanvang van de Individuele Begeleiding maak je afspraken met de jongere welke informatie je wel en welke je niet zal delen met samenwerkingspartners. Deze afspraken zet je samen op papier en onderteken je beide. Ook kun je jongeren een verklaring laten tekenen dat ze toestemming geven dat informatie wordt gedeeld met samenwerkingspartners.

- Zorgvuldige afstemming met partners
Met samenwerkingspartners maak je afspraken over welke informatie wordt gedeeld en welke vervolgacties er worden ondernomen door wie. Informatie over een jongere die je deelt met partners kan heel vertrouwelijk en gevoelig zijn en een verkeerde afstemming hierover kan verstreckende en rampzalige gevolgen hebben voor jongeren (zoals bij eerwraak of huiselijk geweld).

'Je moet heel voorzichtig zijn, vaak hoe ernstiger de problematiek dan moet je overleggen en zijn er veel hulpverleners bij betrokken dus dan moet je echt goed afstemmen. Ik heb het 1x mis zien gaan. En dat 1 organisatie zonder overleg met informatie naar de ouder gestapt is en dan ligt zo'n cliënt ook nog in conflict met de ouders en dan verdwijnt de cliënt van de radar omdat hij zich verraden voelt en niet weet wie er gepraat heeft.'

Tip:

- In cao's en in gedragscodes kun je de afspraken van jouw organisatie en partners lezen (Veenbaas et al., 2011).
 - Jongerenwerkers in Amsterdam kunnen de *Gedragscode jongerenwerkers Amsterdam* raadplegen. Hierin staat wat je kunt doen wanneer een jongere je een geheim vertelt. Ook kun je meer hier informatie vinden over het beroepsgeheim.
- Veilig opbergen van vertrouwelijke informatie
Een meer praktische zaak is dat je zorg draagt dat vertrouwelijke informatie over jongeren in begeleiding wordt gearhiveerd achter slot en grendel om te voorkomen dat anderen daarbij kunnen.

Opdrachten bij deel 4

Opdracht 5: Betekenisrelatie

Voor jongerenwerkers en studenten:

'Op het moment dat ze zien dat je je hand uitsteekt en iemand met respect behandelt en iemand in de ogen aankijkt als je een gesprek hebt. Het zijn vaak de kleine dingen. Iemand aankijken in de ogen betekent dat je contact maakt, echt contact maakt. Ik zeg ook altijd als ik met je in gesprek ben dan wil ik ook 100% je aandacht dus ik wil niet dat je met je telefoon bezig bent en dat je me ook aankijkt. Want dan voel je emotie in een blik, in de mimiek. Dat soort dingetjes probeer ik te gebruiken en te doen om toch contact te maken met jongeren.' (jongerenwerker bij Individuele Begeleiding)

- Wat zet jij in of zou je inzetten om een betekenisrelatie op te bouwen met jongeren?

Opdracht 6: Aansluiten bij de behoefte

Voor jongerenwerkers:

Om jongeren te helpen hun ontwikkelingsdoelen te halen maak je een inschatting van de jongere en probeer je zoveel mogelijk je begeleiding aan te passen op het tempo en niveau van de jongere. Toch kan het zijn dat je te snel gaat voor de jongere of dat het soort begeleiding (begeleidingsvorm) niet passend is.

- Kun je een voorbeeld noemen waarbij dit het geval was?
- Hoe heb jij hierin gehandeld?
- Zou jij het in de toekomst op dezelfde manier handelen of anders?

Voor jongerenwerkers en studenten:

Observeer een jongerenwerker tijdens de Individuele Begeleiding. Wat is zijn/haar aanpak?; hoe zorgt hij/zij dat de begeleiding aansluit bij de behoefte van de jongere?

Voor jongerenwerkers en studenten:

Voorbeeldcasus: Een jongen van 17 jaar is via Bureau Jeugdzorg naar jou doorverwezen. Jullie hebben kennism gemaakt en proberen nu uit te zoeken wat de jongen nodig heeft (stap 2 behoefte peilen). De jongen heeft het over problemen op school (hij is twee keer blijven zitten) en een akkefietje met vrienden, maar jij hebt het gevoel dat er meer speelt dan wat de jongen nu vertelt.

- Hoe zou je proberen erachter te komen wat er werkelijk aan de hand is met de jongen?
- Welke vragen zou je hem wel of juist niet stellen en waarom wel of niet?

Opdracht 7: Werken met de omgeving van jongeren

Voor jongerenwerkers en studenten:

Voorbeeldcasus: Een meisje van 14 is van huis weggelopen en logeert bij een vriendin. Ze is gestopt met school en zwerft overdag in het winkelcentrum in de buurt rond. Haar moeder maakt zich zorgen en heeft al verschillende instanties benaderd. Jij hebt inmiddels contact met het meisje en zij heeft verteld dat ze veel ruzie met haar vader heeft en dat hij daarbij ook geweld gebruikt.

- Hoe zou jij handelen in deze situatie? Zou je de ouders wel of niet betrekken? Zo ja, waarom wel en zo nee, waarom niet?
- Wat doe je om de veiligheid van het meisje te garanderen?

Opdracht 8: Praktische hulp

Voor jongerenwerkers:

Noem 5 voorbeelden van praktische hulp die je een jongere kan bieden (en bij welke methodische stap). Ga van elk voorbeeld na of dit achteraf de jongere daadwerkelijk hielp of dat het hem misschien wel tegenwerkte zelfstandig te zijn.

DEEL 5 AANSTURING

Dit deel van de methodiekbeschrijving is primair bedoeld voor teamleiders of meewerkende voormannen en -vrouwen binnen het jongerenwerk die leiding geven aan uitvoerende jongerenwerkers van de Individuele Begeleiding. In dit deel wordt ingegaan op de samenstelling van een team, de aansturing, het verantwoorden van resultaten, de samenwerkingsafspraken met organisaties en het organiseren van deskundigheidsbevordering.

Methodiek Individuele Begeleiding

Deel 5. Aansturing

- Vereisten en samenstelling team
- Management
- Samenwerkingsafspraken met organisaties
- Deskundigheidsbevordering

5.1 Vereisten en samenstelling team

Om Individuele Begeleiding te doen slagen spelen de band en de klik tussen de jongere en jongerenwerker (zoals in deel 4 bij het principe Nabijheid) een belangrijke rol. Om een goede match te kunnen maken is zorgvuldige aandacht voor de samenstelling van het team wenselijk. Hierbij is het aan te bevelen om de samenstelling van het team van Individuele Begeleiders af te stemmen op de etnische achtergrond en sekse van de jongeren die gebruik maken van Individuele Begeleiding. Een divers team (qua sekse, ervaring en culturele achtergrond) is noodzakelijk om goed te kunnen werken met jongeren van verschillende culturele achtergronden (Broekx, 2002; Otten & Jongerenwerkteam Iriszorg Nijmegen, 2007) en de meest 'nabije' jongerenwerker aan de jongere te koppelen (zie ook Methodisch principe 5: Nabijheid, blz 33). Zoals eerder besproken verhoogt een goede match van jongerenwerker en jongere de kans op een succesvolle Individuele Begeleiding.

Een specifiek aandachtspunt voor de samenstelling van het team is het opleidingsniveau van de teamleden. Om de kwaliteit van de Individuele Begeleiding te waarborgen gaat de voorkeur uit naar het werken met een team van hbo-professionals. De taken, vaardigheden en verantwoordelijkheden die van de jongerenwerker bij Individuele Begeleiding verwacht worden, vragen doorgaans om (tenminste) hbo-niveau.

Vrijwilliger en Individuele Begeleiding

Bij Individuele Begeleiding van jongeren met dreigende of beginnende problemen wordt soms gebruik gemaakt van vrijwilligers. Voorbeelden van Individuele Begeleiding waarbij vrijwilligers een prominente rol hebben zijn huiswerkbegeleiding en maatjesprojecten, waarbij de vrijwilliger bij de jongere in de buurt woont (soms in hetzelfde wooncomplex) en als 'maatje' de jongere ondersteunt.

Het inzetten van vrijwilligers brengt enkele aandachtspunten met zich mee. Vrijwilligers zijn geen getrainde jongerenwerkers en hebben daarom vanuit de organisatie meer of andere ondersteuning nodig. De taken en verantwoordelijkheden van een vrijwilliger zijn daarbij beperkt. Concreet houdt dit in dat je vrijwilligers een gepaste training en begeleiding biedt om Individuele Begeleiding te kunnen geven en dat je als eindverantwoordelijke optreedt bij de Individuele Begeleiding van jongeren.

Ook aan vrijwilligers worden eisen gesteld om Individuele Begeleiding te geven.

'Als je maatje wil worden in dit project dan vragen wij of je een hbo-opleiding volgt. We hebben wel een maatje die mbo doet laatste jaar maar deze jongen wil ook naar het hbo en op de een of andere manier was hij goed

5.2 Management

Het team van Individuele Begeleiders dient aangestuurd te worden door een jongerenwerker met coördinerende taken of een teamleider. De aansturing op het primaire proces kan praktisch vorm krijgen door regelmatig teamvergaderingen te organiseren waarin aandacht is voor de dagelijkse gang van zaken, werkafspraken, casuïstiek, de methodiek van Individuele Begeleiding en verantwoording van resultaten.

In het teamoverleg is het heel belangrijk dat er tijd is voor het bespreken van casuïstiek en dilemma's. Dit biedt mogelijkheden voor jongerenwerkers om te reflecteren op hun handelen en van elkaar te leren. Individuele Begeleiders zoeken elkaar en idealiter ook hun teamleider direct op om hun vragen te bespreken, juist omdat zij jongeren alleen begeleiden. Soms vraagt de situatie van een jongere om snelle handeling en is het noodzakelijk om dit binnen korte termijn met een collega of teamleider af te stemmen. Sommige besluiten kan een jongerenwerker niet alleen doen. Aanvullend op de teamvergaderingen is het nodig dat wanneer de situatie er om vraagt er bilateraal overleg plaats kan vinden tussen teamleider en een Individueel Begeleider.

Een ander belangrijk aandachtspunt voor de teamleider is erop toezien dat Individuele Begeleiders enerzijds een stevige binding hebben in de organisatie en anderzijds de ruimte en het mandaat krijgen om zelf vorm te geven aan het contact met jongeren, inclusief toegang tot de daarbij behorende middelen (Kelderman, 2002; Verhagen, 2008). Het vraagt om het zoeken naar een balans tussen structuur en vrijheid (Kelderman, 2002).

5.3 Formalisering contact met samenwerkingspartners

Jongerenwerkers werken bij Individuele Begeleiding veel en vaak samen met instituties in de omgeving van de jongere zoals school, jeugdzorg of de politie. De teamleider is verantwoordelijk voor het onderhouden van het contact op organisatieniveau en het vastleggen van samenwerkingsafspraken. Het hebben van duidelijke afspraken tussen samenwerkingspartners en de Individuele Begeleiders is heel belangrijk, omdat verkeerde uitvoering of naleving van de afspraken de kwaliteit van de begeleiding aan de jongere problemen kan opleveren. Een document waarin de afspraken helder verwoord zijn en duidelijk is welke verantwoordelijkheid bij welke partij ligt, kan hier bij helpen.

5.4 Deskundigheidsbevordering

Omdat de persoon van de jongerenwerker in Individuele Begeleiding het belangrijkste instrument is, is aandacht voor de individuele kwaliteit en ondersteuning van groot belang. Om te zorgen dat de kwaliteit van de Individuele Begeleiding wordt gewaarborgd, jongerenwerkers scherp blijven en zich professioneel kunnen ontwikkelen, is deskundigheidsbevordering nodig.

Deskundigheidsbevordering kan verschillende vormen hebben, uiteenlopend van:

- Regelmatige intervisie tussen jongerenwerkers gericht op het analyseren van professionele dilemma's die men binnen Individuele Begeleiding tegenkomt (jongerenwerkers leren van elkaar door te reflecteren op hun handelen);
- Introductie en basistrainingen voor nieuwe medewerkers binnen de organisatie;
- Periodieke in-company-trainingen om de deskundigheid van de jongerenwerkers binnen Individuele Begeleiding te vergroten. Hierbij kan gedacht worden aan trainingen over motiverende gespreksvoering, psychiatrische problematiek, omgaan met agressie en zelfsturend en zelf oplossend vermogen;
- De mogelijkheid externe studiedagen of conferenties bij te wonen;
- Binnen sommige praktijken van Individuele Begeleiding worden jongerenwerkers gestimuleerd voor zichzelf een Persoonlijk Actie Plan (PAP) op te stellen om hun persoonlijke ontwikkeling te stimuleren.

LIJST MET LASTIGE BEGRIPPEN

Betekenisrelatie: het contact tussen de jongerenwerker en de jongere is dermate open, diepgaand en van belang dat het verschil kan maken in het leven van jongeren (Idema et al., 2010; Montfoort et al., 2010).

Disciplinering: jongeren orde en (streng) handhaving van regels leren.

Doelgroep formulering: een algemene beschrijving van de groep jongeren die je met de werkwijze wilt bereiken. In de doelgroep formulering kun je onder andere gegevens opnemen over: geslacht, leeftijd, maatschappelijke positie, sociale omgeving en eventuele bijzondere kenmerken.

Doorleiden: jongeren in contact brengen met instanties of organisatie die (mogelijk) aansluiten bij hun behoeften of problemen.

Emancipatie: het streven naar gelijke rechten en zelfstandigheid voor alle groepen in de bevolking (www.encyclo.nl).

Grootstedelijk jongerenwerk: professioneel jongerenwerk dat uitgevoerd wordt in grote steden in Nederland. In vergelijking met het jongerenwerk op het platteland wordt er binnen grootstedelijke gebieden gewerkt met grotere diversiteit aan doelgroepen en werkwijzen.

Intrinsieke motivatie: de motivatie die een jongere uit zichzelf heeft om in actie te komen of stappen te ondernemen. Wanneer een jongere intrinsiek gemotiveerd is, wil hij/zij handelingen doen omdat hij/zij dat zelf wil en niet omdat iemand anders dit opdraagt (als iemand van buitenaf wordt gemotiveerd spreek je van extrinsieke motivatie) (www.encyclo.nl).

Ketensamenwerking: een structuur voor samenwerking van organisaties waarbij de dienstverlening van de verschillende organisaties op elkaar is afgestemd. Voorbeelden hiervan zijn het netwerk 12+, Zorgadviesteam en het Ouder-Kind-Team.

Kwetsbare jongeren: jongeren met complexe problemen op diverse levensterreinen. Het is juist de opeenstapeling van problemen wat deze groep kwetsbaar maakt. Bijvoorbeeld jongeren met problemen op het gebied van onderwijs, de thuisomgeving, werk, wonen of financiële huishouding.

Methodiekbeschrijving: praktische leidraad van een bepaalde werkwijze. Het doel, de doelgroep en de aanpak zijn dusdanig uitgewerkt dat je er meteen mee aan de slag kan.

Methodische principes: het gereedschap van de jongerenwerker dat hij/zij nodig heeft om de doelen van de werkwijze te kunnen bereiken en te kunnen werken met de doelgroep. De methodische principes geven inhoudelijk richting aan het contact dat de jongerenwerker heeft met jongeren.

Methodische stappen: geven de volgorde van handelen van de jongerenwerker aan in contact met jongeren.

Motiverende gespreksvoering: een veelgebruikte methode om cliënten te stimuleren hulp te zoeken voor of zelf aan de slag te gaan met hun problemen of hun (ongezonde) levenswijze (Bartelink, 2013).

Outreaching werken: is op een proactieve manier contact leggen met mensen die wellicht hulp behoeven maar die zelf niet om hulp vragen of geen hulp krijgen (Van Doorn et al., 2008).

Pedagogische civil society: gemeenschappelijke activiteiten van burgers rondom het grootbrengen van kinderen en jongeren.

Pedagogisch concept: de visie van de organisatie op de wijze waarop zij bijdraagt aan de opvoeding van jongeren.

Pedagogische opdracht: betreft de rol van het jongerenwerk in het opvoeden van jongeren.

Pedagogische relatie: de opvoedrelatie van de jongerenwerker met de jongere.

Peergroup: een groep mensen uit de samenleving, die een vergelijkbare leeftijd, status, belang of belangstelling heeft. Peergroup wordt ook wel een 'vriendengroep' genoemd.

Peer pressure: de invloed die een peergroup uitoefent op een jongere om zijn/haar gedrag of attitude (houding) te veranderen zodat het gelijk is aan het gedrag van die peergroup.

Professionaliteit: het deskundig, op een kwalitatief goede manier uitoefenen van een beroep door de beroepskracht.

Registreren: het vastleggen van informatie en gegevens om inzicht te kunnen krijgen in de resultaten van de werkwijze.

Sociaal-agogische werkwijze: werkwijze die wordt ingezet door een agogische professional met de bedoeling dat mensen zich op de een of andere manier ontwikkelen (Brinkman, 2009).

Sociale en culturele codes: omgangsvormen waarnaar mensen binnen een groep of een samenleving zich richten.

Sociale infrastructuur: het geheel van formele en informele organisaties, diensten, voorzieningen en betrekkingen die het mogelijk maakt dat mensen in redelijkheid in sociale verbanden (buurten, groepen, netwerken, huishoudens) kunnen leven en kunnen participeren in de samenleving (Engbersen & Sprinkhuizen,1998).

Formele sociale infrastructuur: instanties op het terrein van onderwijs, hulpverlening (zorg) en maatschappelijke dienstverlening.

Informele sociale infrastructuur: sociale verbanden op persoonlijke basis. Voorbeelden hiervan zijn bewonersorganisaties, ondernemers en sportverenigingen.

Transparantie: open zijn en inzicht geven in je werkwijze.

Zorgmijders: mensen die niet om ondersteuning of hulp durven of willen vragen.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Aben, S. (2008). *Sociaal-Cultureel Werk; SAW 4*. Arnhem: Angerenstein.

Bakker, P.P. (2011). *Individuele begeleiding van jongeren. Uitgangspunten en handvatten voor de praktijk*. Nijmegen: Tandem Welzijnsorganisatie.

Bartelink, C. (2013). *Wat werkt: Motiverende gespreksvoering?* NJi. Geraadpleegd op: 17 oktober 2013 via <http://www.nji.nl/nl/%28311053%29-nji-dossierDownloads->.

Berger, M. (2005). *Vertrektraining*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Berkeley, E., & Uden, A. van. (2009). *Risicjongeren. Een bundeling van inzichten uit onderzoek, beleid en praktijk over een effectieve aanpak*. Den Haag: Nicis Institute.

Brinkman, J. (2009) *Voor de verandering. Praktische inleiding in de agogische theorie*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Broekx, I., Drabbe, M. & Robinson, J. (2002). *Veilige vindplaatsen. Methodiek van het straathoekwerk (I)*. Amsterdam: Stichting Streetcornerwork.

Doorn, L. v., Etten, Y. van & Gademan, M. (2008). *Outreachend werken. handboek voor de werkers in de eerste lijn*. Bussum: Coutinho.

Engbersen, R. & Sprinkhuizen, A. (1998). De noodzaak van investeren in de sociale infrastructuur. In: *De Staatscourant*, nr 142, 30 juli 1998.

Haaster, K.J.M. van (2004). *Denken en Doen, Beter programmeren in het sociale domein*. Bussum: Coutinho.

Hermanns, J.M.S. (2007). Opvoeden en opgroeien: een visie achter het beleid. In P. A. H.

Idema, W.S., Krooneman, P.S., & Rigter, J.A.E. (2010). *Evaluatie Bijzondere trajecten risicjongeren 2008 – 2009*. Amsterdam: Regioplan.

Jaarrapportage 2009 JIT. "Hoe je net het verschil kunt maken". (2009). Schiedam.

Kamerbeek, S. (2011). *Methodebeschrijving Jongeren Interventie Team Schiedam (JIT)*. Utrecht: Databank Effectieve Sociale Interventies / Movisie.

Kelderman, I. (2002). *Straathoekwerk*. Amsterdam: Stichting Streetcornerwork.

Koops, K., Metz, J.W. & Sonneveld, J.J.J. (2013). *Wij zijn de brug naar zelf aan de slag gaan. Onderzoeksrapport over de werking en de resultaten van Ambulant Jongerenwerk als werkwijze in de grote stad (aflevering 2)*. Amsterdam: Youth Spot.

Koops, K., Metz, J.W, en Sonneveld, J.J.J. (2014). '[Want zij gelooft in mij](#).' *Onderzoeksrapport Individuele Begeleiding in het jongerenwerk. Aflevering 3 Portfolio Jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam / Lectoraat Youth Spot.

Lieshout, P.A.H., van der Meij, M.S.S. & de Pree, J.C.I. (Eds.), *Bouwstenen voor een betrokken jeugdbeleid. WRR Verkenningen*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Loeber, R., Slot, W. & Stouthamer-Loeber, M. (2006). A three-dimensional, cumulative developmental model of serious delinquency. In P.O.H. Wikström & R.J. Sampson (red.), *The explanation of crime. Context, mechanisms and development* (pp. 153-194). Cambridge: Cambridge University Press.

Metz, J.W. (2011a). *Kleine stappen, grote overwinningen. Jongerenwerk als historisch beroep met perspectief*. Amsterdam: SWP.

Metz, J.W. & Sonneveld, J. (2012). *De inloop als ingang. Onderzoeksrapport over de werking en de resultaten van De Inloop als werkwijze in het grootstedelijk jongerenwerk* (aflevering 1). Amsterdam: Youth Spot.

Metz, J.W. (2013). *De waarde(n) van het jongerenwerk*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Montfort, V., Opvoedhulp, S. J. & Schrikkergroep, W. (2010). NPT - LVB. Nieuwe perspectieven bij terugkeer. Nazorg en preventie van terugval voor jongeren met een lichtverstandelijke beperking na vrijheidsbeneming. Amsterdam. Verkregen via <http://www.williamschrikkergroep.nu/upload/pages/NPT-LVB.pdf>

Newton, K. (2004). Social trust: Individual and cross national approaches. *Portogese Journal of Social Science*, (3), 1, 15-35.

Noorda, J., Clement, D., & Dobbe, I. (2008). *Evaluatie IMAR 2006-2008. Resultaten en adviezen*. Amsterdam: Noorda en Co.

Otten, J., & Jongerenwerkteam Iriszorg Nijmegen. (2007). *De liefde ligt op straat. over jongeren en straathoekwerk*. Nijmegen: Quixot.

Veenbaas, R., Noorda, J., Borsjes, M., & Westerhoff, H. (1986). *Jongeren op straat. Jongerenwerk in de jaren tachtig*. Den Haag: VUGA.

Veenbaas, R., Noorda, J., & Ambaum, H. (2011). *Handboek modern jongerenwerk. Visie, methodiek en voorwaarden*. Amsterdam: VU Uitgeverij.

Verhagen, R. (2008). *Ambulant jongerenwerk Maastricht en Gulpen-Wittem. Praktijkvoorbeeld*. Utrecht: Movisie.

Winter, M. de (2011). *Verbeterde wereld begin, bij de opvoeding. Van achter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.

BIJLAGEN

1. HOE IS DE METHODIEK TOT STAND GEKOMEN?

De methodiek Individuele Begeleiding is een product van het Lectoraat Youth Spot en maakt onderdeel uit van het meerjarige onderzoeksproject Portfolio jongerenwerk. De inzet van het onderzoeksproject Portfolio jongerenwerk is het inzichtelijk en overdraagbaar maken van de werkzame bestanddelen en de resultaten van het jongerenwerk. De ontwikkeling naar *evidence based* werken in de sociale sector versterkt de behoefte aan inzicht in de werkzame bestanddelen en resultaten van het jongerenwerk in het algemeen (Metz, 2012). De aanleiding voor het project vormt de noodzaak voor de professionalisering van het jongerenwerk (Fabri 2009). Binnen dit project werken verschillende jongerenwerkaanbieders samen met studenten van diverse sociaal-agogische opleidingen, docenten en onderzoekers.

Met het Portfolio jongerenwerk onderzoekt Youth Spot jaarlijks één specifieke werkwijze aan de hand van een vaste systematiek. In dit onderzoek staan de werkstijlen en de strategieën van jongerenwerkers centraal die worden verbonden met doelen en resultaten. Door een vaste systematiek te hanteren is het mogelijk om op basis van losse beschrijvingen van de verschillende aanbieders, één methodiekbeschrijving te maken. Door dit project de komende jaren te herhalen voor diverse activiteiten of werkwijzen van het jongerenwerk, zal er een *body of knowledge* ontstaan die omvangrijk genoeg is om het samen te voegen in een handboek jongerenwerk.

Individuele Begeleiding is beschreven als werkwijze binnen het grootstedelijk jongerenwerk, gepositioneerd in de literatuur en op resultaten onderzocht. Het onderzoek is gebaseerd op praktijkbeschrijvingen van zeven praktijken van Individuele Begeleiding binnen het Amsterdamse jongerenwerk die gezamenlijk een goede afspiegeling vormen van Individuele Begeleiding binnen het grootstedelijk, professionele jongerenwerk in een multiculturele stad. De uitkomsten zijn gebaseerd op een combinatie van documentanalyse, observaties, diepte-interviews, registratiegegevens, vragenlijsten, focusgroepen en literatuuronderzoek.

Wie hebben er meegewerkt?

- Zes teamleiders, 18 jongerenwerkers en 4 vrijwilligers van de organisaties Dock, Streetcornerwork en Combiwel.
- Studenten van de minor 'Jongerenwerk in de grote stad' van de Hogeschool van Amsterdam 2012-2013: Lisa Hagemeyer, Serena Elzinga, Jasper Halewijn, Laura de Pater, Cerise Klijn, Anastasia Halfhide, Esma Mamnouch, Jessica de Wit, Anoushka Harkisoen, Mardin Yildirim, Sander Visch, Chantal Baktawar, Naoual el Ghani, Safida Wazir, Femke Nooij, Sieta Dwarka, Wendy Mayenburg, Groucho Wullings, Wendy de Koster, Jillian Emanuels, Mandy Bakker, Nuri Issever, Ester Leesberg, Gijs Heijnis, Michael Reiziger, Fransien van Bon, Denzo Alberg, Drusilla Sahetapy.
- Docenten van de opleiding Culturele en Maatschappelijke vorming: Joris Steutel, Marco Bijl, Ellen Sinke en Sebastian Abdallah.
- Onderzoekers van Youth Spot: Jolanda Sonneveld, Judith Metz en Kamiel Koops.
- Deelnemers leesgroep onderzoeksrapport 'Want zij gelooft in mij': Anna Honigh, Tarik Dahmani, Thea van Susteren, Joris Steutel, Angela Leenders en Said Awad.
- Deelnemers leesgroep methodiekbeschrijving Individuele Begeleiding: Anna Honigh, Bernadette van den Oudenrijn, Lidewiet Driessen en Eline Brinkman.

2. LITERATUUR VOOR VERDIEPING

Aben, S, P. Cup, G. de Jong, M. Linssen en J. Verhoeven (2011) *Sociaal-Cultureel Werk, SAW 4*. Arnhem: Angerenstein.

Alders, D. & Metz, J.W. (2013). *Onmisbare schakel. Het belang van jongerenwerk binnen de jeugdhulpverlening*. In: PIP, *Pedagogiek in praktijk*, pp 18-23, december 2013.

Angerenstein (2011) *Methodisch begeleiden, SAW 3 & 4*. Arnhem: Angerenstein.

Bakker, P. P. (2011). *Individuele begeleiding van jongeren. Uitgangspunten en handvatten voor de praktijk*. Nijmegen: Tandem Welzijnsorganisatie.

Berkeley, E., & Uden, A. van. (2009). *Risicjongeren. Een bundeling van inzichten uit onderzoek, beleid en praktijk over een effectieve aanpak*. Den Haag: Nicis Institute.

Bolt, A., & Van der Wekke, I. (2012). *Dit is mijn leven, vriend. Begeleiden van jongeren in de straatcultuur. Handboek voor professionals*. Amsterdam: SWP.

Dubois, D. L., Holloway, B. E., & Valentine, J. C. (2002). Effectiveness of mentoring programs. a meta-analytical view. *American Journal of Community Psychology*, 30(1), 157–197.

Furlong, A. (2006). Not a very NEET solution: representing problematic labour market transitions among early school-leavers. *Work, employment and society*, 20(3), 553–569.

Herrera, C., Grossman, J. B., Kauh, T. J., Feldman, A. F., McMaken, J., & Jucovy, L. Z. (2007). *Big brothers, big sisters school-based mentoring impact study*. Philadelphia: Public/Private Ventures.

Jeffs, T., & Smith, M. K. (2005). *Informal education. Conversation, democracy and learning*. Ticknall: Education Now.

Kamerbeek, S. (2011). *Methodiebeschrijving Jongeren Interventie Team Schiedam (JIT)*. Utrecht: Databank Effectieve Sociale Interventies / Movisie.

Kooijmans, M (2010). *Integraal motiveren in het jongerenwerk van de Twern*. 's-Hertogenbosch: Avans Hogeschool

Koops, Kamiel, Judith Metz en Jolanda Sonneveld (2014). ['Want zij gelooft in mij'](#) Onderzoeksrapport *Individuele Begeleiding in het jongerenwerk. Aflevering 3 Portfolio Jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam / Lectoraat Youth Spot.

McLeod, G. (2010). Advising and mentoring. In T. Jeffs & M. K. Smith (Eds.), *Youth Work Practices* (pp. 101–110). Hampshire: Palgrave, Macmillan.

Metz, J. W. & Sonneveld, J. J. J. (2013). *Het mooie is dat je er niet alleen voor staat. Individuele Begeleiding aan jongeren*. Amsterdam: SWP.

Metz, J. W. (2013). *De waarde(n) van het jongerenwerk*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Schellekens, J. (2013) *De grote vergissing in het jongerenwerk: de Vertrouwensrelatie*. Retrieved from: <http://www.jeugdenjongerenwerk.nl/wp-content/uploads/2012/05/De-grote-vergissing-in-het-jongerenwerk-de-vertrouwensrelatie.pdf>

Smith, M. K. (2007). The connexion service in England.

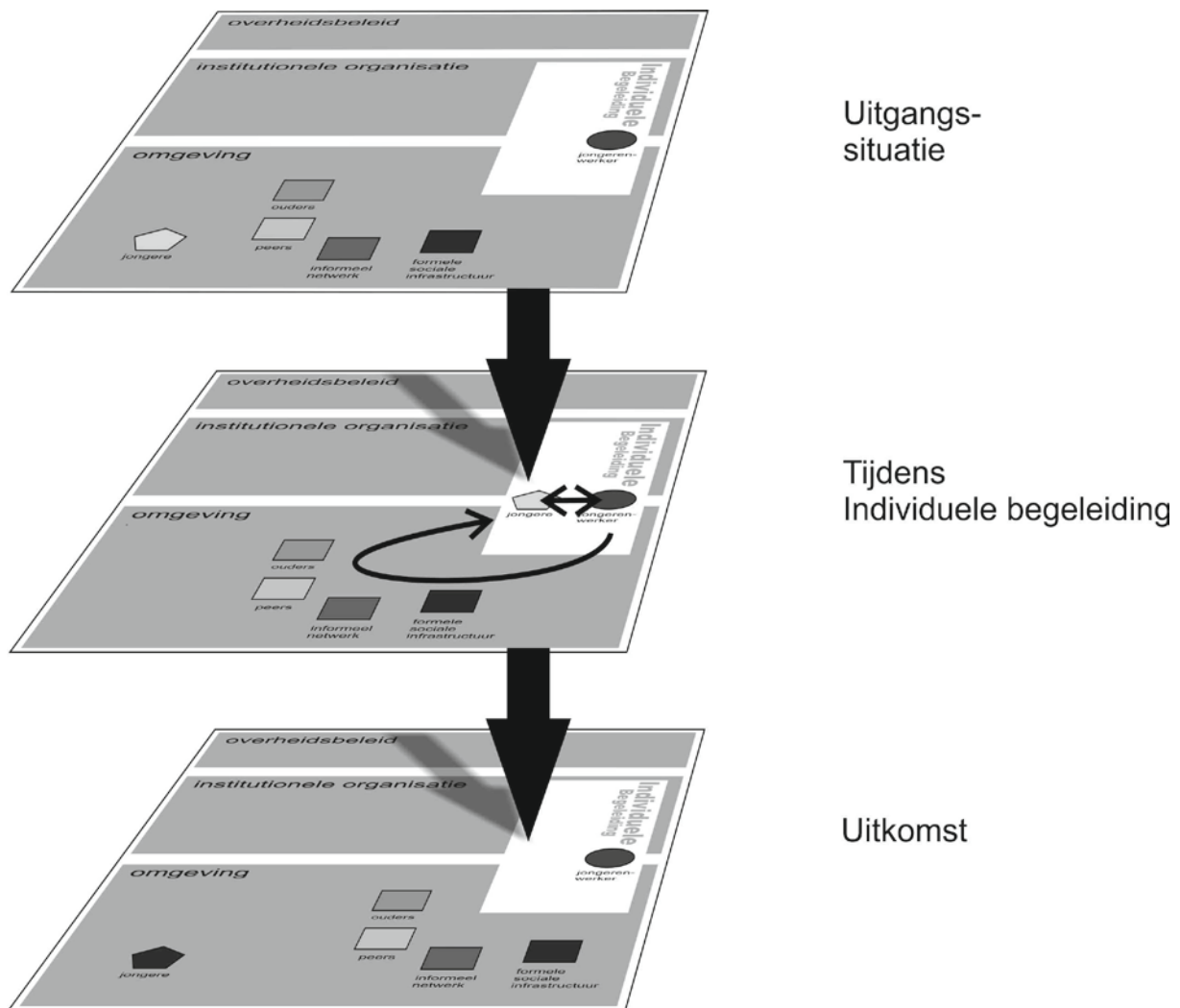
Van Oostrom-Van der Meijden, S., & Metz, J. W. (2011). Een brug tussen jeugdzorg en maatschappelijke opvang. *Jeugdbeleid*, 5(1), 9–12.

Van Strijen, F. (2009). *Van de straat. De straatcultuur van jongeren ontrafeld.* (S. Postma, Ed.). Amsterdam: SWP.

Veenbaas, R., Noorda, J., & Ambaum, H. (2011). *Handboek modern jongerenwerk. Visie, methodiek en voorwaarden.* Amsterdam: VU Uitgeverij.

Winter, M. de (2011). *Verbeterde wereld begin, bij de opvoeding. Van achter de voordeur naar democratie en verbinding.* Amsterdam: SWP.

3. INDIVIDUELE BEGELEIDING ALS SOCIALE INTERVENTIE

De interventie vindt plaats in de omgeving van jongeren. Individuele Begeleiding wordt gestuurd vanuit het overheidsbeleid, bemiddeld door de institutionele organisatie en krijgt vorm in interactie met de jongere en de omgeving van de jongeren. De toevoeging van de tijdsdimensie maakt zichtbaar dat Individuele Begeleiding als interventie een proces is, waarin de jongeren onder invloed van Individuele Begeleiding veranderd.

© Hogeschool van Amsterdam

April 2015

AMSTERDAMS KENNISCENTRUM VOOR MAATSCHAPPELIJKE INNOVATIE

Lectoraat Youth Spot

Wibautstraat 5a

Postbus 1025

1000 BA Amsterdam

www.hva.nl/akmi